

Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

RAPORT Z BADAŃ ZREALIZOWANYCH NA ZAMÓWIENIE
MINISTERSTWA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ
INSTYTUT BADAWCZY MILLWARD BROWN SMG/KRC

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ	NR STRONY
1. INFORMACJE O PROJEKCIE BADAWCZYM	3
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ	17
3. SZCZEGÓŁOWE WYNIKI BADAŃ	24
3.1 Charakterystyka badanych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	24
3.2 Funkcjonowanie grup roboczych w badanych zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	39
3.3 Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w badanych zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	44
3.4 Charakterystyka ofiar przemocy w rodzinie oraz sprawców przemocy w rodzinie w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w badanych zespołach interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w roku 2012	65
3.5 Ocena funkcjonowania badanych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	73
3.6 Opinie uczestniczących w badaniu przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych dotyczące skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie	83

1. INFORMACJE O PROJEKCIE BADAWCZYM

1.1. Problematyka i cele badania

Badania, których wyniki przedstawione są w niniejszym opracowaniu, zostały przeprowadzone w ramach projektu badawczego zatytułowanego „Diagnoza dotycząca realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) wykonywanych przez zespoły interdyscyplinarne/ grupy robocze, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty” w oparciu o rozporządzenie z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245)”. Projekt ten został opracowany i wykonany przez Instytut Badania Rynku i Opinii Publicznej Millward Brown SMG/KRC na zamówienie Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Projekt badawczy zrealizowano w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zatwierdzonego Uchwałą Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r.

W ramach projektu badawczego przeprowadzone zostały dwa badania:

- 1) **Ogólnopolskie badanie sondażowe zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie**, w którym wzięli udział przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych lub wskazani przez nich inni przedstawiciele tych zespołów.
- 2) **Eksperckie badanie w formie internetowego panelu dyskusyjnego** z przedstawicielami zespołów interdyscyplinarnych/ grup roboczych, realizowane na platformie IDEABLOG.

Celem projektu badawczego było zebranie informacji dotyczących:

- 1) Dynamiki rozwoju nowych struktur zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie samorządów gminnych.
- 2) Sposobu funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych na terenie Polski.
- 3) Stopnia realizacji zadań wynikających z obecnych przepisów prawa.
- 4) Oceny skuteczności realizowanych przez zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze zadań skierowanych do osób doświadczających przemocy w rodzinie i wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

5) Kierunków zmian w prawodawstwie polskim w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Główne obszary badawcze dotyczyły:

- 1) Charakterystyki zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych.
- 2) Realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) przez zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze.
- 3) Realizacji procedury „Niebieskie Karty” w ramach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych.
- 4) Charakterystyki społeczno-demograficznej osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie, wobec których realizowano procedurę „Niebieskie Karty”.
- 5) Oceny funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych/ grup roboczych, w tym oceny pracy w zespole interdyscyplinarnym/ grupie roboczej oraz wskazania trudności przy realizacji zadań nałożonych na zespół interdyscyplinarny/grupę roboczą i korzyści wynikających z pracy interdyscyplinarnej.
- 6) Oceny skuteczności świadczonej pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz działań realizowanych w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 7) Opinii przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych dotyczących skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz dotyczących w przyszłości skuteczniejszej walki mającej na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce, a także kierunków zmian w prawie dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Kluczowymi regulacjami prawnymi dotyczącymi przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce są:

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).
- 2) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).

Na podstawie ww. ustawy realizowany jest Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którego celem jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy oraz zwiększenie skuteczności

działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Cele te realizowane są w ramach Programu poprzez:

- 1) systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 2) podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie;
- 3) podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie;
- 4) udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
- 5) oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie.

1.2. Definicje

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) w każdej gminie powinien powstać i funkcjonować zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, **powołany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta**. Przepisy znowelizowanej w tym zakresie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obowiązują od roku 2010. Przepis art. 9a ust.1 tej ustawy nakłada na gminę obowiązek przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach pracy **zespołu interdyscyplinarnego**.

Zespół interdyscyplinarny powinien być elementem tworzonego przez gminę systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Powoływany przez wójta, burmistrza, prezydenta, działa na podstawie **porozumień** zawartych między wójtem, burmistrzem albo prezydentem miasta z podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu. Rady gmin w drodze **uchwały określają tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki ich funkcjonowania**.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego wykonują zadania **w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych** w oparciu o porozumienia zawarte między wójtem, burmistrzem lub prezydentem miasta a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego. Obsługę organizacyjno-techniczną zespołu ma zapewniać **ośrodek pomocy społecznej**.

Przepis art. 9a ust. 3 i 4 wspomnianej ustawy wskazuje **podmioty, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu**: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji

pozarządowych, a także kuratorzy sądowi. W skład zespołu mogą wchodzić również: prokuratorzy i przedstawiciele podmiotów innych niż określone w art. 9a ust. 3 ustawy, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego jest wybierany na pierwszym posiedzeniu zespołu spośród jego członków. Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego powinny odbywać się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące.

Zespół interdyscyplinarny realizuje działania określone w **gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie**. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

1. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
2. podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
3. inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
4. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach
5. udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
6. inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Praca w zespołach interdyscyplinarnych stwarza możliwość tworzenia koalicji organizacji i służb o charakterze strategicznym, współdziałania przy prowadzeniu oddziaływań interwencyjnych i pomocowych, uwzględniającego różne perspektywy widzenia przedmiotowych spraw (medycznego, prawnego, psychologicznego, społecznego, etycznego).

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć **grupy robocze** w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład tych grup roboczych wchodzi **przedstawiciele**: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia. W skład grup roboczych mogą wchodzić także kuratorzy sądowi, a także przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Członkowie grup roboczych wykonują zadania **w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych**.

Prace w ramach grup roboczych są prowadzone w zależności od potrzeb zgłaszanych przez zespół interdyscyplinarny lub wynikających z problemów występujących w indywidualnych przypadkach. Do zadań grup roboczych należy, w szczególności:

1. opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;
2. monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;
3. dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych zobowiązani są do zachowania poufności wszelkich informacji i danych, które uzyskali przy realizacji zadań. Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w zakresie niezbędnym do realizacji zadań mogą przetwarzać dane osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie, dotyczące: stanu zdrowia, nałogów, skazań, orzeczeń o ukaraniu, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym, bez zgody i wiedzy osób, których dane te dotyczą. Obowiązek ten rozciąga się także na okres po ustaniu członkostwa w zespole interdyscyplinarnym oraz w grupach roboczych. Stosowne oświadczenie o zachowaniu poufności musi być złożone przez członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych przed przystąpieniem przez nich do realizacji zadań.

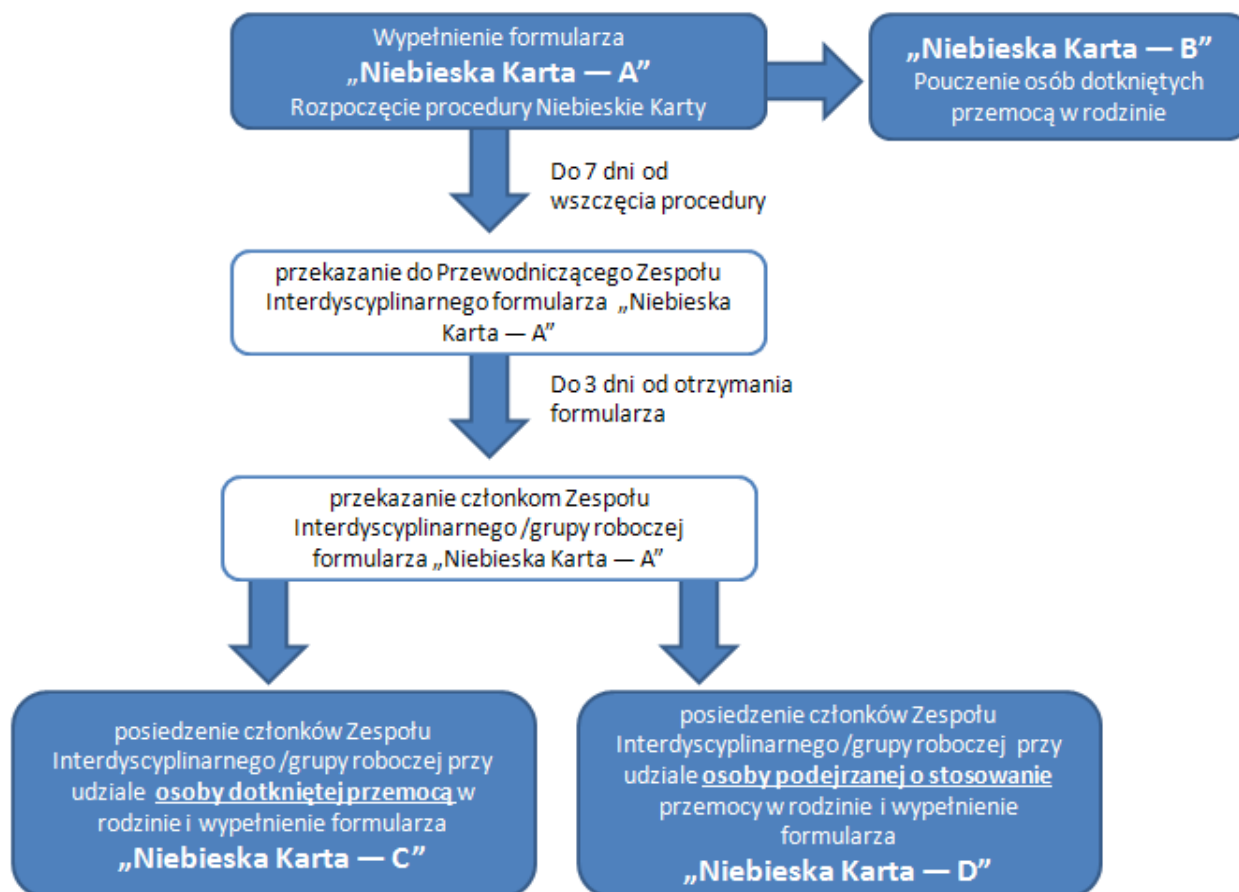
Procedura „Niebieskie Karty”

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245) uregulowany został sposób postępowania służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – od momentu zgłoszenia zdarzenia poprzez działania ukierunkowane na pomoc osobie dotkniętej przemocą w rodzinie oraz działania skierowane na osobę stosującą przemoc w rodzinie, a także sposób monitorowania sytuacji rodziny dotkniętej przemocą.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

1. udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
2. podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
3. zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
4. opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych; indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez tę osobę w celu poprawy sytuacji życiowej tej osoby oraz jej rodziny. Indywidualny plan pomocy może ulegać zmianie w zależności od jej potrzeb i sytuacji;
5. rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

Rys. 1. Schemat wypełniania wzorów formularzy „Niebieska Karta”

Niebieska Karta — A

Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” przez przedstawiciela: jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty lub ochrony zdrowia (osobę wykonującą zawód medyczny, w tym lekarza, pielęgniarkę, położną, ratownika medycznego).

Wypełnienie formularza następuje w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Gdy nawiązanie z nią bezpośredniego kontaktu nie jest możliwe, dopuszcza się wypełnienie formularza bez jej udziału.

W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli istnieje podejrzenie, że przemoc w rodzinie wobec dziecka stosują jego rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności najbliższej mu innej osoby pełnoletniej oraz psychologa.

Nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury następuje przekazanie do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego wypełnionego formularza „Niebieska Karta — A”, którego kopia pozostaje w instytucji wszczynającej procedurę.

Jeśli zachodzi podejrzenie, że osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie, formularz „Niebieska Karta— A” wypełniany jest ponownie w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia i przesyłany do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

Niebieska Karta — B

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta — A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta — B” **POUCZENIE DLA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE.**

Niebieska Karta — C

Nie później niż w ciągu 3 dni od dnia otrzymania formularza „Niebieska Karta — A” przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Na posiedzeniu członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta — C” w obecności zaproszonej

osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Nie stawienie się tej osoby nie wstrzymuje prac zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Na posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej nie zaprasza się dziecka. Jeżeli osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie w trakcie działań dokonywanych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą, wypełniany jest formularz „Niebieska Karta — C” w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia.

Niebieska Karta — D

Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej celem weryfikacji informacji i w obecności tej osoby wypełniany jest formularz „Niebieska Karta — D” .

Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań. Zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

1.3. Metody badawcze

Jednostkami badania były zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie powołane w ramach przepisów znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.).

W projekcie badawczym zastosowano ilościową i jakościową metodę badań. W badaniu ilościowym zastosowano metodę mixed mode (CATI oraz CAWI). Badanie jakościowe odbyło się w formie moderowanej dyskusji internetowej na platformie IDEABLOG.

1.3.1 OGÓLNOPOLSKIE BADANIE SONDAŻOWE ZESPOŁÓW INTERDISCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Badanie **ilościowe** przeprowadzone zostało z zastosowaniem metody tzw. mixed mode (czyli złączeniem różnych technik badawczych). Dane zbierane były przy użyciu techniki CATI (ang. *Computer Assisted Telephone Interviewing*) oraz CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interviewing*) - według preferencji respondenta.

Celem badania ilościowego było scharakteryzowanie działalności zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja badania ilościowego odbyła się w listopadzie i na początku grudnia 2012 r. W badaniu wzięli udział przewodniczący zespołów lub wskazani przez nich inni przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych.

Z założenia przewodniczący oraz członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych są reprezentantami różnych instytucji, których aktywność zawodowa w dużej mierze związana jest z pracą w terenie. Realizując badanie z udziałem tzw. osób trudno dostępnych, należy mieć świadomość, że uzyskanie pożądaných informacji jest rozciągnięte w czasie i należy przyjąć metodologię, która umożliwi zebranie informacji w czasie i w sposób dogodny dla respondenta. Stąd też przyjęto, że w ramach programu badawczego część respondentów wypełni ankietę internetową CAWI, część zaś weźmie udział w badaniu CATI. Pozwoliło to na uzyskanie maksymalnej wielkości próby przy zachowaniu wartości uzyskanych wyników (możliwości ich łącznego analizowania).

CATI to technika badań ilościowych, w której ankieter prowadzi wywiad telefoniczny z respondentem, korzystając z pomocy komputera wyposażonego w specjalistyczne oprogramowanie. Płynny przebieg procedury wywiadu i kodowania danych gwarantowany jest przez

specjalistyczne oprogramowanie do realizacji badań telefonicznych. Zapis wyników dokonywany jest na bieżąco przy zastosowaniu sieci komputerowych sprzężonych z centralą telefoniczną. Brak bezpośredniego kontaktu ankietera z respondentem zapewnia większe poczucie poufności badania.

Realizacja wywiadów telefonicznych z wykorzystaniem techniki CATI zapewnia pełną kontrolę nad jakością zbieranych danych oraz szybkość realizacji badania wynikającą z wyeliminowania prac terenowych, kodowania, druku ankiet itd. Dodatkowe zalety badania realizowanego w standardzie CATI to kontrola procesu zbierania danych; możliwość generowania raportów z postępu prac wraz z rozkładami odpowiedzi na pytania ankiety; pełna kontrola nad realizacją próby, planowanie i optymalizacja ponownych kontaktów oraz możliwość realizacji złożonych kwestionariuszy, wielowariantowych, ze skomplikowanymi filtrami, możliwość przywoływania w tekście pytań wcześniej udzielonych odpowiedzi, etc.

Technika CATI daje pełne możliwości śledzenia przebiegu badania oraz kontroli jakości pracy ankieterów. Osoby nadzorujące przebieg badania mogą na bieżąco obserwować stanowiska ankieterów, słuchać, jak przebiega prowadzony wywiad, oglądać treść zadawanych pytań i udzielanych odpowiedzi na ekranie komputera; śledzić na bieżąco statystyki realizacyjne badania. Powyższe metody kontroli jakości pracy ankieterów zostały zastosowane także w niniejszym badaniu. Przy realizacji badania CATI pracowało 36 ankieterów.

Technika CATI ułatwia ankietowanie niektórych grup respondentów (zbiorowości trudno dostępnych, rozproszonych geograficznie), pozwala na jednoczesne prowadzenie dużej ilości niezależnych pomiarów. Badania techniką CATI wykorzystywane są m. in. w badaniach opartych na wywiadzie w miejscu pracy (np. business-to-business research); badaniach o krótkim czasie realizacji; badaniach sondażowych realizowanych na próbach ogólnopolskich.

CAWI to technika wywiadu osobistego za pośrednictwem Internetu z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu do samodzielnego wypełnienia. Respondent samodzielnie odczytuje pytania z kwestionariusza i udziela na nie odpowiedzi. Odpowiedzi respondenta zapisywane są w bazie danych, a dostęp do wyników mają jedynie uprawnione osoby.

Zastosowanie techniki CAWI umożliwia między innymi bieżące monitorowanie spływających odpowiedzi, a także rejestrowanie miejsc przerwania wypełniania ankiety przez respondenta z dokładnością do każdego wyświetlanego pytania. Odpowiedzi świadczące o nieuważnym wypełnianiu ankiety mogą być blokowane przez specjalne filtry albo eliminowane na etapie analizy wyników. Respondenci zapraszani są do badania poprzez mail, w którym zawarty jest indywidualnie

generowany dla każdego respondenta unikalny link (po wykorzystaniu link ten przestaje być aktywny). Podczas wypełniania ankiety dane są zapisywane tylko i wyłącznie na zabezpieczonych serwerach, a dostęp do nich mają tylko osoby zobowiązane do dbania o bezpieczeństwo i poufność danych.

Narzędzie badawcze w badaniu ilościowym stanowił **kwestionariusz sporządzony w dwóch analogicznych wersjach** (z przeznaczeniem do badania CATI lub CAWI). Kwestionariusz wykorzystany w trakcie wywiadu telefonicznego był odzwierciedleniem ankiety do wypełniania online. Jedyne różnice między wersjami kwestionariusza wiązały się z dostosowaniem zwrotów i formy narzędzia do warunków realizacji obu części badania (innych w przypadku rozmowy z ankieterem, a innych w przypadku samodzielnego wypełniania ankiety online). Zakres i treść narzędzia odpowiadały celom i zagadnieniom projektu badawczego przedstawionym przez Zamawiającego.

1.3.2 BADANIE EKSPERCKIE IDEABLOG

Badanie **jakościowe** przeprowadzone zostało na platformie **IDEABLOG** w formie moderowanego internetowego forum dyskusyjnego w gronie specjalistów będących członkami zespołów interdyscyplinarnych/ grup roboczych, reprezentujących różne instytucje i służby zajmujące się realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dostęp do forum był możliwy wyłącznie dla zarejestrowanych uczestników badania, czyli osób posiadających login i hasło dostępu. Udział w badaniu IDEABLOG był anonimowy. Realizacja badania IDEABLOG miała miejsce w listopadzie 2012 r. Forum otwarte było przez 10 dni roboczych oraz 1 weekend.

Celem badania IDEABLOG było omówienie i pogłębienie wybranych zagadnień badawczych objętych badaniem sondażowym, co miało posłużyć lepszemu opracowaniu i wykorzystaniu uzyskanych w nim wyników.

IDEABLOG to interaktywne narzędzie badawcze Millward Brown SMG/KRC, które jest w swojej formie atrakcyjne i angażujące dla badanych. Znajduje szerokie zastosowanie zarówno w badaniach marketingowych, jak i społecznych. IDEABLOG to internetowe moderowane forum do wymiany poglądów tworzone każdorazowo specjalnie na potrzeby badania. Pomysł został oparty o funkcjonowanie serwisów społecznościowych. Respondenci stają się uczestnikami procesu twórczego – poprzez swoje wypowiedzi, opinie zamieszczane na forum uczestniczą w rozmowie na dowolny, ważny z punktu widzenia badania temat.

Dostęp do strony jest monitorowany – tylko biorący udział w tym badaniu respondenci mają do niej dostęp i mogą zamieszczać swoje wpisy i materiały. Tematy dyskusji są zadawane przez moderatora (badacza), który otwiera tematy dyskusji – może dodawać nowe wątki, może przeformułowywać już istniejące. Na początku badania ustala się listę podstawowych tematów, jakie mają być poruszone z uczestnikami. Mogą być one jednak dowolnie dodawane – nie ma potrzeby od początku badania prezentować wszystkich zagadnień, jakie chce się zbadać. Jeśli w trakcie badania pojawią się wątki czy zagadnienia, które nie były brane pod uwagę przy projektowaniu badania, a są istotne ze względu na swoje znaczenie dla celów badania – można je dowolnie włączyć w badanie.

Narzędzie badawcze w badaniu jakościowym stanowił **scenariusz badania IDEABLOG**. Na forum IDEABLOG zaproponowano główne tematy do dyskusji, które odpowiadały celom badawczym projektu. Uczestnicy mieli także możliwość zgłoszenia wolnych wniosków i sugestii odnośnie ważnych, a nie poruszonych tematów.

Wszystkie projekty badawcze realizowane przez Millward Brown SMG/KRC są zgodne z Kodeksem postępowania w dziedzinie badań rynkowych i społecznych – ICC/ESOMAR oraz z Normą ISO 20252. Projekt badawczy został zrealizowany zgodnie z międzynarodowymi standardami.

1.4. Dobór próby badawczej

1.4.1 OGÓLNOPOLSKIE BADANIE SONDAŻOWE ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Operat próby stanowiły wszystkie istniejące zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Badanie zostało przeprowadzone na próbie do wyczerpania, która zakłada próbę zrealizowania badania ze wszystkimi jednostkami. W tym przypadku operat stanowiło 2549 gmin w Polsce. W okresie realizacji badania przeprowadzono **1666** wywiadów (95% techniką CATI, a 5% techniką CAWI). Wśród powodów odmów udziału w badaniu zdecydowaną większość stanowił brak czasu i niedostępność osoby kompetentnej do udziału w badaniu w okresie realizacji badania.

Badanie realizowano na poziomie gmin z przedstawicielami zespołów interdyscyplinarnych/grup roboczych, których obsługę organizacyjno-techniczną według przepisów ustawowych prowadzą ośrodki pomocy społecznej.

W oparciu o skonstruowaną na potrzeby niniejszych badań, ogólnopolską bazę teleadresową kontaktowano się z przewodniczącymi zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Źródłem danych do utworzenia bazy były informacje pozyskane od Wojewódzkich Koordynatorów Programów Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Regionalnych Ośrodków Pomocy Społecznej, a także dane dostępne na stronach internetowych instytucji (Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, urzędów wojewódzkich, regionalnych ośrodków polityki społecznej, urzędów gmin, ośrodków pomocy społecznej). Najczęściej kontakt z zespołami interdyscyplinarnymi odbywał się poprzez ośrodki pomocy społecznej, które w ramach przepisów ustawy odpowiadają za obsługę organizacyjno-techniczną zespołów interdyscyplinarnych. W części baza teleadresowa zawierała również bezpośrednie dane kontaktowe do zespołów interdyscyplinarnych. Zespoły interdyscyplinarne otrzymały list zapowiadający, który informował o realizowanym projekcie badawczym, a następnie według preferencji przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych mogli wziąć udział w badaniu CATI lub CAWI. Respondentem mógł być przewodniczący zespołu lub inny członek zespołu interdyscyplinarnego - osoba wskazana przez przewodniczącego jako kompetentny informator.

1.4.2 BADANIE EKSPERCKIE IDEABLOG

Dobór próby do badania IDEABLOG miał charakter celowy. Rekrutacja (zaproszenie) do badania odbywała się w trakcie realizacji badania ilościowego. Do badania IDEABLOG zapraszane były osoby, które wzięły udział w badaniu ilościowym, w terminie umożliwiającym uczestnictwo w badaniu IDEABLOG. Uczestnikiem badania IDEABLOG nie musiała być osoba, która udzielała odpowiedzi w ankiecie; mogła być to inna wskazana osoba z zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej, także członek grupy roboczej niebędący członkiem zespołu. Wszyscy zaproszeni do badania IDEABLOG, którzy wyrazili zgodę na udział w nim, a następnie utworzyli loginy i otrzymali hasła, mogli zabrać głos w dyskusji. Liczba osób objętych badaniem wyniosła 36. Nad przebiegiem badania czuwali badacz-moderator oraz ekspert-obszernator.

Wyniki badania jakościowego IDEABLOG prezentowane są w niniejszym raporcie w formie komentarzy do wyników badania ilościowego - z każdorazowym sygnalizowaniem źródła omawianych danych. Dla dodatkowego zilustrowania opisywanych kwestii w niniejszym raporcie zawarto także wybór anonimowych cytatów z wypowiedzi uczestników badania IDEABLOG.

1.4.3 UWAGI DOTYCZĄCE INTERPRETACJI WYNIKÓW BADAŃ

Wyniki badania jakościowego z powodu technik doboru próby, przebiegu badania oraz wielkości próby mają charakter jakościowy i nie mogą być uogólniane na całą populację.

Wyniki badania ilościowego prezentowane są w tabelach i na wykresach, a pokazane zostały w nich kategorie odpowiedzi, które otrzymały przynajmniej jeden procent wskazań. Przedstawiane dane zostały zaokrąglone do jednego procenta.

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

2.1 GŁÓWNE WYNIKI BADAŃ

- W ramach badań uzyskano informacje dotyczące 1666 zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (z 65% gmin w Polsce) powołanych w ramach znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.). Większość z nich funkcjonuje w gminach wiejskich (63%), jedna czwarta w gminach miejsko-wiejskich (24%), a pozostałe w gminach miejskich (13%). Rozkład liczby badanych zespołów ze względu na województwo jest analogiczny do rozkładu liczby gmin w Polsce w podziale na województwa.
- Zdecydowaną większość respondentów reprezentujących badane zespoły interdyscyplinarne stanowili przewodniczący tych zespołów (ponad 90% wskazań). Byli oni najczęściej przedstawicielami jednostki organizacyjnej pomocy społecznej (ponad 80% wskazań). Ponad połowa ankietowanych była nie tylko przewodniczącymi zespołu interdyscyplinarnego, ale także członkami grupy roboczej (56%).
- Większość badanych zespołów interdyscyplinarnych powstała w 2011 r. (75%). W przypadku 79% badanych zespołów podobny zespół nie działał w gminie wcześniej.
- 98% badanych zespołów ma określony w drodze uchwały rady gminy tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania.
- Według deklaracji respondentów w przypadku 90% badanych zespołów interdyscyplinarnych na terenie gminy, w której funkcjonują, opracowany został gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a w przypadku 98% spośród nich ten program na terenie samorządu gminnego jest realizowany.
- W przypadku 79% badanych zespołów na terenie gminy prowadzone jest poradnictwo i interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- W skład badanych zespołów interdyscyplinarnych wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (100%), gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (100%), oświaty (99%) i ochrony zdrowia (94%). W skład zdecydowanej większości zespołów wchodzi także kuratorzy sądowi (88%), w skład połowy (48%) –

przedstawiciele organizacji pozarządowych, a przedstawiciele Prokuratury w skład 16% badanych zespołów. W większości przypadków porozumienia o współpracy z instytucjami zostały przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zawarte. Wśród członków 25% badanych zespołów są także przedstawiciele innych instytucji.

- 90% badanych zespołów interdyscyplinarnych tworzy grupy robocze. W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów tworzących grupy robocze w skład grup roboczych zawsze lub w większości przypadków wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (97%) oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (80%). W 60% badanych zespołów powołujących grupy robocze zawsze lub w większości przypadków wśród członków grupy roboczej są przedstawiciele oświaty, a w przypadku 30% - przedstawiciele ochrony zdrowia. Kurator sądowy zawsze lub przeważnie jest członkiem grup roboczych w przypadku 41% badanych zespołów tworzących grupy robocze.
- Zdecydowana większość badanych zespołów interdyscyplinarnych realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Podobnie w zdecydowanej większości przypadków grupy robocze zawsze lub przeważnie realizują wszystkie nałożone na nie zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- W przypadku niemal wszystkich badanych zespołów członkowie zespołu (96%) oraz grup roboczych (97%) wykonują swoje zadania bezpłatnie w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych.
- W 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty” realizowało 96% badanych zespołów interdyscyplinarnych.
- W 2012 r. w przypadku badanych zespołów procedurę „Niebieskie Karty” wszczynali najczęściej policjanci (94%) i pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (67%), wypełniali formularz „Niebieska Karta – A” i przekazywali go następnie przewodniczącemu zespołu. To także do przedstawicieli tych instytucji najczęściej trafiają zdaniami respondentów zgłoszenia o przemoc w rodzinie. Rzadziej wskazywano przedstawicieli innych uprawnionych instytucji jako przekazujących zespołowi interdyscyplinarnemu w 2012 r. formularze „Niebieska Karta – A” i tym samym uruchamiających procedurę „Niebieskie Karty” (przedstawiciele oświaty - 25%, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – 13%, ochrony zdrowia – 10%). Do nich zdaniami respondentów rzadziej także trafiają zgłoszenia dotyczące przemocy w rodzinie.
- Połowa (51%) badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” zawsze zawiadamia Policję lub Prokuraturę o sprawach przemocy w rodzinie, które trafiają do

zespołu lub grupy roboczej, 13% - zawiadamia organy ścigania w mniej więcej w trzech czwartych przypadków, 12% - mniej więcej w połowie przypadków, 16% - mniej więcej w jednej czwartej przypadków, a 5% - nigdy.

- Zdecydowana większość (90%) badanych oceniła podejmowane przez swój zespół interdyscyplinary działania pomocowe dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie jako skuteczne, a 8% - jako nieskuteczne. Natomiast prowadzone przez swój zespół interdyscyplinary oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie ponad połowa (60%) badanych oceniła jako skuteczne, a ponad jedna trzecia (37%) - jako nieskuteczne.
- Uczestniczący w badaniu przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych jako najbardziej skuteczne sposoby przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazywali najczęściej współpracę różnych instytucji w ramach zespołów interdyscyplinarnych (93% wskazań jako „skuteczne”), możliwość zgłoszenia na Policji lub w Prokuraturze przypadków stosowania przemocy w rodzinie przez każdego (89%), dostępność bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów (81%) oraz orzekanie dozoru kuratora sądowego dla osób stosujących przemoc w rodzinie (80%). Rozwiązania te umożliwiają stosunkowo szybkie, sprawne, spójne i konsekwentne działania mające na celu udzielenie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie w taki sposób, aby zaprzęstały jej stosowania.
- W opinii uczestniczących w badaniu przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych stosunkowo najmniej skutecznymi sposobami przeciwdziałania przemocy w rodzinie są te, które najtrudniej wyegzekwować, a ich oddziaływanie na sprawcę przemocy w rodzinie jest niewystarczające: wskazywano najczęściej sądowe nakazywanie osobom stosującym przemoc w rodzinie i nadużywającym alkoholu powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu (64% wskazań jako „nieskuteczne”), sądowo nałożony obowiązek przeproszenia osoby pokrzywdzonej dla osób stosujących przemoc w rodzinie (61%) w ramach obowiązków, które sprawca przemocy w rodzinie musi wykonać w okresie próby (np. przy warunkowym umorzeniu postępowania bądź warunkowym zawieszeniu wykonania kary) czy sądowy nakaz powstrzymywania się od kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną dla osób stosujących przemoc w rodzinie (61%).
- Jako najważniejsze korzyści pracy interdyscyplinarnej wskazano kompleksowe, wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinie dotkniętej przemocą w rodzinie (47%), wzajemne uczenie się,

dzielenie wiedzą i doświadczeniami (46%) oraz lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (38%).

- Wśród największych trudności przy realizacji zadań nałożonych na zespół interdyscyplinarny/grupę roboczą najczęściej wskazywano fakt, że spotkania wymagają pogodzenia obowiązków i ograniczeń czasowych wielu osób (74%). Wskazywano także ograniczenia budżetowe (51%) - zarówno ograniczone środki finansowe na działalność zespołu, jak i gratyfikacje czy szkolenia dla członków. Niemal równie często wskazywano wśród największych trudności także braki w zasobach po stronie instytucji zaangażowanych do pracy w zespole interdyscyplinarnym (47%). Wskazywano także, choć rzadziej, brak instrumentów do egzekwowania podjętych wspólnie decyzji (41%) i utrudnienia biurokratyczne (34%) związane między innymi z prowadzeniem obszernej dokumentacji.
- Najmocniejszymi stronami badanych zespołów interdyscyplinarnych okazały się być na podstawie odpowiedzi respondentów: fakt, że członkowie reprezentują różne instytucje (61%), sprawna komunikacja i przepływ informacji między członkami (45%), skoordynowane działania, ustalone cele i zasady pracy zespołu (44%) oraz fakt, że członkowie są kompetentni, posiadają wiedzę i doświadczenie (43%). Natomiast jako najslabsze strony zespołów wskazano brak przedstawicieli niektórych instytucji wśród członków (32%) oraz niezajmowanie przez członków decyzyjnych stanowisk w swoich instytucjach (30%). Jedna czwarta (24%) respondentów jako najslabszą stronę zespołu wskazała brak poparcia kierownictwa instytucji, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu. Jedna piąta (20%) respondentów wskazała na niewystarczające kompetencje, wiedzę i doświadczenie członków zespołu.

2.2 KLUCZOWE WNIOSKI Z BADAŃ ORAZ PROPOZYCJE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ I ZMIAN W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE, W TYM DOTYCZĄCE FUNKCJONOWANIA ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH I GRUP ROBOCZYCH

Jak wynika z analiz przeprowadzonych w ramach prezentowanych badań, zdecydowana większość badanych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wywiązuje się z nałożonych na nie obowiązków i zadań związanych z funkcjonowaniem zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych oraz realizacji procedury „Niebieskie Karty”. Przedstawiciele zespołów interdyscyplinarnych uczestniczący w badaniu ocenili funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych jako skuteczny sposób przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zalety pracy interdyscyplinarnej - kompleksowość oraz zwiększenie efektywności i skuteczności działań - są potwierdzone opiniami uczestników badań. Jako najważniejsze pozytywne rezultaty pracy interdyscyplinarnej wskazano kompleksowe, wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie, lepszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a przez to zwiększenie ich skuteczności oraz możliwość wzajemnego uczenia się, dzielenia wiedzą i doświadczeniami. Sprawne współdziałanie służb i instytucji pozwala efektywnie wykorzystywać zasoby, instrumenty i uprawnienia służb i instytucji – zarówno na poziomie strategicznym, jak i indywidualnych przypadków rodzin.

Analizując wyniki niniejszych badań, można wyszczególnić kluczowe obszary dla funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których potrzebne są pewne wzmocnienia bądź ulepszenia. Są to:

1) Wsparcie dla członków zespołu i grup roboczych:

- odciążenie z części obowiązków oraz nadmiernej biurokracji,
- wprowadzenie gratyfikacji dla członków za dodatkowy zakres obowiązków i odpowiedzialności,
- zwiększenie wiedzy i podniesienie kompetencji członków poprzez szkolenia i superwizje.

2) Zaangażowanie służb i instytucji:

- poparcie i wsparcie kierownictwa służb i instytucji dla prac zespołu,
- zapewnienie reprezentacji służb i instytucji w składzie zespołu i grup roboczych,
- zapewnienie dyspozycyjności/ dostępności członków na potrzeby prac w ramach zespołu interdyscyplinarnego,
- dbałość o współpracę, wzajemne wsparcie, komunikację i zapewnienie przepływu informacji.

3) Stan zasobów lokalnych: socjalnych, instytucjonalnych, specjalistycznych.

4) Przepisy prawne:

- zwiększenie znajomości przepisów i procedur w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- dbałość o porządek i jasność przepisów prawnych, zapewnienie jasności ich interpretacji,
- dzielenie się wiedzą i wymiana doświadczeń dotyczących praktyki ich stosowania.

Na podstawie opinii uczestników badań można wyszczególnić następujące **propozycje kierunków działania i zmian mających na celu poprawę skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce:**

- Zwiększenie lokalnych zasobów i poprawa infrastruktury instytucjonalnej, socjalnej i specjalistycznej na terenach samorządów gminnych w związku z realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. zaplecza socjalnego typu mieszkanie chronione dla ofiar przemocy w rodzinie czy zaplecza specjalistycznego, jak dostępny „na miejscu, a nie w mieście” psycholog), w tym zwiększenie w tej kwestii współpracy z powiatem.
- Zwiększanie dostępności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a także upowszechnianie informacji o ich realizacji. Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych ze względu na specyfikę i trudności w pracy ze sprawcą przemocy w rodzinie powinny być dostępne terytorialnie i pod względem terminów. Zbyt duża odległość od miejsca zamieszkania i utrudniony dojazd czy zbyt długie oczekiwanie na rozpoczęcie obniżają motywację sprawcy przemocy w rodzinie i udaremniają wysiłki włożone w jego zmotywowanie do udziału w programie.
- Upowszechnienie stosowania przez sędziów dostępnych, a w opinii specjalistów skutecznych środków prawnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie (np. nakazu eksmisji, obowiązku udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, dozoru kuratora sądowego).
- Zwiększenie zaangażowania służb i instytucji mniej zaangażowanych w prace zespołu interdyscyplinarnego (między innymi ochrony zdrowia, oświaty) oraz rozwój współpracy z kuratorami sądowymi w ramach zespołu interdyscyplinarnego.
- Rozwój szkoleń interdyscyplinarnych dla pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym wprowadzenie polityki szkoleniowej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.
- Doinwestowanie budżetu ośrodków pomocy społecznej, na które zostały nałożone nowe zadania związane z obsługą organizacyjno-techniczną zespołów interdyscyplinarnych.
- Odciążenie członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych, w tym przewodniczących zespołu (np. poprzez odciążenie ich od obowiązków w głównym miejscu pracy, scedowanie części obowiązków z przewodniczącego na innych członków zespołu, wprowadzenie osobnego etatu dla przewodniczącego zespołu lub etatu sekretarza odpowiedzialnego za kwestie dokumentacji i organizacyjne).

- Wprowadzenie dodatkowego wynagrodzenia za pracę członków w związku z poszerzonym zakresem obowiązków i odpowiedzialności (stały dodatek do pensji, premia itp.).
- Zminimalizowanie wątpliwości interpretacyjnych i wątpliwości związanych z praktycznym stosowaniem przepisów prawnych.
- Analiza dostosowania przepisów prawnych określających funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz realizacji procedury „Niebieskie Karty” do specyfiki typu i wielkości gmin.

Ponadto w uzupełnieniu do powyższych zagadnień, na podstawie analizy wyników badań, można sformułować także **proponycje działań lub pogłębienia i wzmocnienia działań odnoszące się bezpośrednio do pracy zespołów interdyscyplinarnych:**

- Opracowywanie przez zespoły interdyscyplinarne założeń do gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar oraz inicjowanie analiz, badań i ekspertyz w ramach lokalnej diagnozy problemu przemocy w rodzinie.
- Wskazywanie priorytetów (działań i finansowania) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie samorządu gminnego przez zespół interdyscyplinarny, w tym wskazywanie potrzeb dotyczących zaplecza socjalnego i specjalistycznego w zakresie świadczenia pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz w zakresie oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Odciążenie członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych, w tym przewodniczących zespołu poprzez wprowadzenie funkcji pomocniczych w ramach aktów prawa miejscowego i uregulowań wewnętrznych zespołu interdyscyplinarnego (np. zastępca przewodniczącego, sekretarz/ protokolant, koordynator grupy roboczej), rozdzielenie zakresu wspólnej odpowiedzialności ośrodka pomocy społecznej i przewodniczącego zespołu (dotyczy kwestii organizacyjnych i zaopatrzeniowych).

SZCZEGÓŁOWE WYNIKI BADAŃ

3.1 CHARAKTERYSTYKA BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

3.1.1 PODSTAWOWE INFORMACJE O UCZESTNIKACH BADANIA

Poniższa tabela zawiera podstawowe charakterystyki uczestników badania ilościowego.

Tabela A. Charakterystyka społeczno-demograficzna <u>przedstawicieli zespołów interdyscyplinarnych, którzy uczestniczyli w badaniu ilościowym</u> (N=1666)		% N
Płeć	Kobiety	88%
	Mężczyźni	12%
Stopień wykształcenia	Średnie	6%
	Pomaturalne/ policealne	14%
	Licencjat/ inżynierskie	11%
	Wyższe magisterskie	45%
	Studia podyplomowe	23%
Kierunek wykształcenia/ specjalizacja	Prawo	2%
	Psychologia	2%
	Resocjalizacja	6%
	Socjologia	8%
	Pedagogika	26%
	Pedagogika specjalna	3%
	Nauki o rodzinie	1%
	Politologia	2%
	Nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej	24%
	Inne	34%
Reprezentowana instytucja	Jednostka organizacyjna pomocy społecznej	81%
	Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	17%
	Policja	1%
	Oświata	6%
	Ochrona zdrowia	1%
	Organizacja pozarządowa	2%
	Kurator sądowy	2%
	Urząd/ rada miasta/ gminy	1%
	Inne	1%

Doświadczenie w zajmowaniu się problematyką przemocy w rodzinie	16 lat lub więcej	28%
	11-15 lat	12%
	6-10 lat	14%
	5 lat lub mniej	45%
Funkcja pełniona w ramach zespołu interdyscyplinarnego	Przewodniczący zespołu	92%
	Przewodniczący będący członkiem grupy roboczej	56%
	Członek zespołu niebędący przewodniczącym zespołu	7%
	Członek grupy roboczej	63%
	Inne	7%

3.1.2 PODSTAWOWE INFORMACJE O BADANYCH ZESPOŁACH INTERDISCYPLINARNYCH

Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określiła nowe zadania gmin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym utworzenie i obsługę zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) w każdej gminie powinien powstać i funkcjonować zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej za rok 2011 w gminach w Polsce, które wywiązały się z obowiązku powołania gminnego zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, funkcjonowało 2 278 zespołów (w 89% gmin w skali kraju). W przeprowadzonych w tym roku badaniach, omawianych w niniejszym raporcie, wzięło udział 1666 zespołów interdyscyplinarnych (w 65% gmin w skali kraju), spośród których zdecydowana większość (75%) powstała w 2011 r. 11% badanych zespołów zostało powołanych w 2010 r., a 13% - w 2012 r. Przy czym należy mieć na uwadze, że przepisy znowelizowanej w tym zakresie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) zaczęły obowiązywać pod koniec roku 2010. Rok 2011 był pierwszym pełnym rokiem obowiązywania nowych przepisów. Realizacja niniejszych badań odbywała się pod koniec roku 2012, kiedy zdecydowana większość gmin w Polsce zespół interdyscyplinarny już powołała.

Tabela 1. Rok powołania zespołu interdyscyplinarnego w ramach znowelizowanych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

	% N
2010	11%
2011	75%
2012	13%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Uczestnicy badania IDEABLOG zwracali uwagę, że pojawienie się nowych przepisów związanych z realizacją zadań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zrodziło konieczność dostosowania się do nowych wytycznych prawnych: zorganizowania pracy od zera bądź zreorganizowania jej, pojawiły się nowe zadania i obowiązki, jednak przede wszystkim przyczyniło się do zawiązania i rozwoju pracy interdyscyplinarnej.

“Wcześniej współpraca z instytucjami była różna. Najczęściej nie było przepływu informacji, zawsze trzeba było dzwonić o pytać o dane sprawy. Na skutek powstania zespołu interdyscyplinarnego ten temat jest już jednak za nami.”

W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów (79%), w gminie, w której funkcjonują, podobny zespół nie działał wcześniej, tj. przed zastosowaniem przepisów znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Tabela 2. Czy podobny zespół działał w gminie wcześniej?

	% N
Tak	20%
Nie	79%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Większość badanych zespołów interdyscyplinarnych funkcjonuje w gminach wiejskich (63%), jedna czwarta (24%) – w gminach miejsko-wiejskich, a nieco ponad jedna dziesiąta (13%) – w gminach miejskich.

Tabela 3. Gmina, w której działa zespół interdyscyplinarny	% N
Wiejska	63%
Miejsko-wiejska	24%
Miejska	13%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

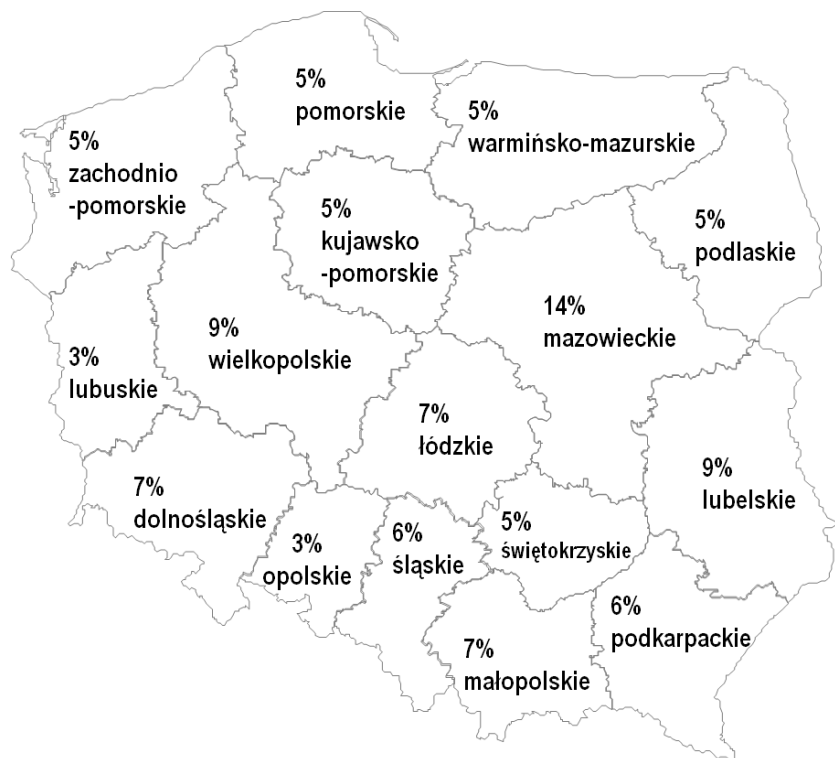
63% badanych zespołów zostało powołanych przez wójta, 32% - przez burmistrza, a 5% - przez prezydenta miasta. Struktura ta jest zgodna z rozkładem badanych zespołów ze względu na typ gminy, w której zostały powołane.

Tabela 4. Przez kogo został powołany zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w którym Pan (Pani) pracuje?	% N
Przez wójta	63%
Przez burmistrza	32%
Przez prezydenta miasta	5%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Rozmieszczenie badanych zespołów interdyscyplinarnych według województw prezentuje poniższy rysunek oraz tabela. Rozkład liczby zespołów ze względu na województwo w badanej próbie jest zbliżony do rozkładu liczby gmin w Polsce. Najwięcej badanych zespołów interdyscyplinarnych było z województwa mazowieckiego (14%), lubelskiego i wielkopolskiego (po 9%) – czyli województw o największej liczbie gmin w Polsce.

Rys. 2 Badane zespoły interdyscyplinarne według województw (N=1666).

Najczęściej w skład badanych zespołów interdyscyplinarnych wchodziło 8-9 osób (24%). Najmniejszy procent (3%) stanowiły zespoły, których skład nie przekraczał 5 osób. 6 osób liczyło 6% badanych zespołów. Zespoły liczące od 7 do 11 osób stanowią połowę (54%) badanej próby, w tym liczące od 8 do 10 osób – jedną trzecią (34%). 18% badanych zespołów liczyło 12-13 osób, 14-19 osób – 18%, a 20 lub więcej osób - 5%.

Tabela 5. Ile osób, łącznie z Panem (Panią), pracuje na stałe w zespole interdyscyplinarnym? Liczba obejmuje także członków grup roboczych, ale wyłącznie tych, którzy są jednocześnie członkami zespołu.

	% N
5 osób lub mniej	3%
6-7 osób	16%
8-9 osób	24%
10-11 osób	20%
12-13 osób	14%
14 osób lub więcej	23%

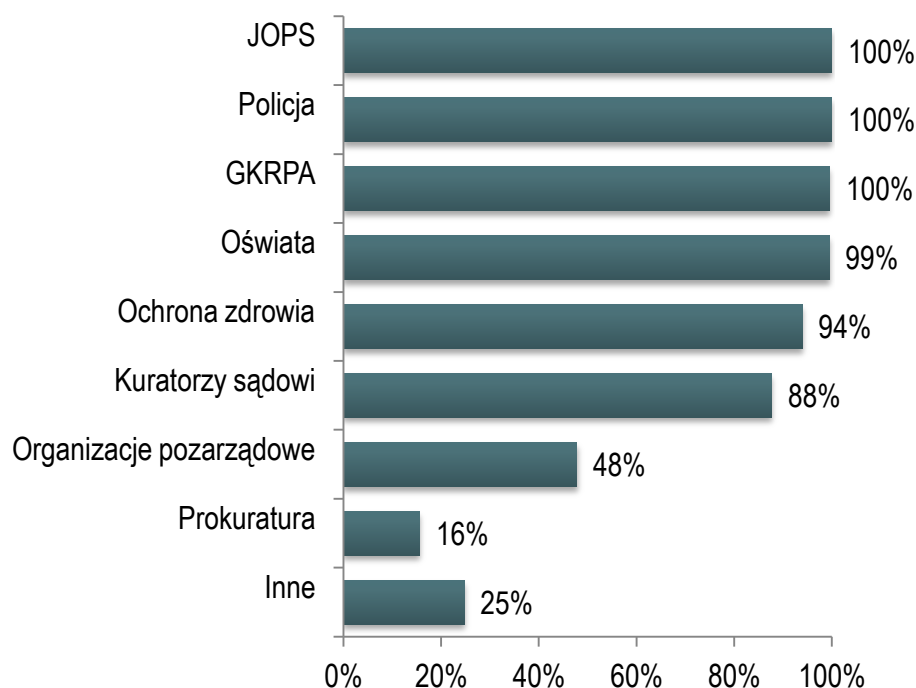
N=1666, zespoły interdyscyplinarne

W skład wszystkich badanych zespołów interdyscyplinarnych wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (100%), a w skład prawie wszystkich - przedstawiciele: gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (100%), oświaty (99%) i ochrony zdrowia (94%). Członkostwo przedstawicieli oświaty i ochrony zdrowia w składzie zespołu ma znaczenie w odniesieniu do dwóch kluczowych aspektów działania zespołu ze względu na specyfikę środowiska pracy, codzienny, bezpośredni kontakt z ludźmi. Chodzi o działania profilaktyczne oraz diagnozujące, pozwalające na zapobieganie przemocy w rodzinie oraz wczesne rozpoznawanie rodzin zagrożonych lub dotkniętych przemocą w rodzinie. Przedstawiciele oświaty szczególnie dysponują wiedzą o dziecku/ rodzinie dotkniętej przemocą w rodzinie lub nią zagrożonej oraz możliwością obserwacji ich sytuacji.

Ponadto w zdecydowanej większości (88%) badanych zespołów wśród członków zespołu są także kuratorzy sądowi. W połowie (48%) badanych zespołów członkami są także przedstawiciele organizacji pozarządowych. Przedstawiciele Prokuratury wchodzą w skład 16% badanych zespołów.

Wykres 1. Instytucje, których przedstawiciele wchodzą w skład zespołu interdyscyplinarnego

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Wśród innych odpowiedzi wskazywano między innymi: przedstawicielei urzędu lub rady gminy/ miasta lub starostwa powiatowego (5%), Straży Miejskiej/ Gminnej/ Międzygminnej (4%), Kościoła lub innej wspólnoty religijnej (4%), poradni psychologiczno-pedagogicznej (4%), ośrodka profilaktyki i terapii uzależnień (1%), Sądu – spoza służby kuratorskiej (1%).

3.1.3 FUNKCJONOWANIE BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH W GMINACH

Wśród zadań własnych gminy określonych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie znajdują się w szczególności opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia. Oprócz nich także tworzenie zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowi element tworzonego przez gminę w ramach zadań własnych gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 6, ust. 2).

Według art. 9a, ust. 15 tej ustawy w drodze uchwały rada gminy powinna określić tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego. W niemal wszystkich (98%) badanych zespołach rada gminy w drodze uchwały określiła tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania.

Tabela 6. Czy rada gminy w drodze uchwały określiła tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania?	% N
Tak	98%
Nie	1%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

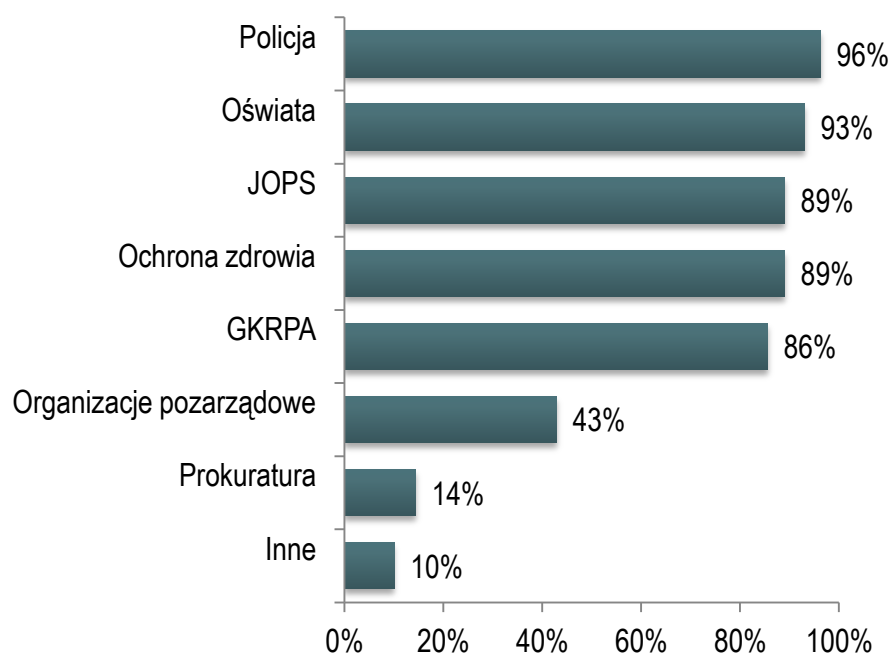
N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Zawarte porozumienia o współpracy w zespole interdyscyplinarnym zawarte przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z poszczególnymi instytucjami dotyczą w badanych zespołach przede wszystkim Policji (96%), oświaty (93%), jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i ochrony zdrowia (po 89%), a także gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (86%). Takie porozumienia zostały też zawarte z organizacjami pozarządowymi – w przypadku 43% zespołów; oraz z Prokuraturą – w przypadku 14% zespołów. Należy w tym miejscu przypomnieć, że w 48% przypadków członkowie organizacji pozarządowych wchodzi w skład zespołów,

a w przypadku 16% - przedstawiciele Prokuratury. Analizując cały instytucjonalny skład badanych zespołów interdyscyplinarnych (por. wykres 1), można stwierdzić, że w zdecydowanej większości zespołów takie porozumienia o współpracy zostały z instytucjami podpisane. Nie wskazano na zawarcie takich porozumień ze służbą kuratorską.

Wykres 2. Porozumienia zawarte przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta z poszczególnymi instytucjami wchodzącymi w skład zespołu interdyscyplinarnego

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

W niemal wszystkich (96%) badanych zespołach członkowie zespołu interdyscyplinarnego wykonują swoje zadania w zespole wyłącznie w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. W przypadku 2% badanych zespołów członkowie zespołu otrzymują dodatkowe wynagrodzenie lub ich praca rozliczana jest w inny sposób - np. otrzymują wynagrodzenie finansowe za pełnione dyżury lub udział w posiedzeniach czy zwrot kosztów dojazdu, premię, nagrodę roczną lub dodatek do pensji, są odciążeni od innych obowiązków albo wykonują swoją pracę społecznie (wolontariat).

Tabela 7. Wynagrodzenie członków zespołu interdyscyplinarnego	% N
Wykonują swoje zadania w zespole wyłącznie w ramach obowiązków służbowych i zawodowych	96%
Otrzymują za pracę w zespole dodatkowe wynagrodzenie lub są wynagradzani w inny sposób	2%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	3%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, pytanie wielowyborowe

Uczestnicy badania IDEABLOG wyraźnie podkreślali trudność godzenia obowiązków służbowych i zawodowych z powodu nadmiernego obciążenia członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych obowiązkami i ich konkurencyjności w czasie w związku z wykonywaniem przez nich pracy w ramach zespołu i grup roboczych. Praca w zespole jest wymagającym i odpowiedzialnym zadaniem. Angażuje także poza podstawowym wymiarem czasu pracy. Stanowi rozszerzenie zakresu obowiązków służbowych. Rzadko członkowie zespołu są odciążani od swoich obowiązków w miejscu pracy z uwagi na pracę w ramach zespołu. Jednocześnie brakuje gratyfikacji za poświęcony czas, zaangażowanie i realizację dodatkowych zadań (np. gratyfikacji finansowej w formie dodatku do pensji, premii, zwrotu kosztów, a także szkoleń itp.).

„Członkowie zespołu nie są także odciążeni w swoich obowiązkach służbowych, a za pracę w zespole nie są nagradzani w żaden sposób.”

„Moim zdaniem członkowie zespołu interdyscyplinarnego powinni być w jakiś sposób wynagradzani ponieważ jest to bardzo odpowiedzialna praca.”

„Nie można profesjonalistom dokładać pracy w nieskończoność, bo albo się szybko wypalą, albo zaczną działać rutynowo, tworząc pozory działania. A nie o to chodzi, bo ludzie czekają na pomoc.”

„Kadra ZI [zespołu interdyscyplinarnego] i GR [grup roboczych] powinna być wynagradzana. Przecież na ośrodki narzucono obowiązki zakładania ZI, bo gmina nie bardzo się tym interesowała, to w większości kierownicy ośrodków są przewodniczącymi ZI, w ich gestii było napisanie programów przeciwdziałania przemocy, organizowanie zespołów i finalizowanie, i dopilnowanie wszystkich spraw urzędowych w gminie. To do ośrodków przychodzą sprawozdania, wszelkie zapytania z urzędów wojewódzkich o działalność zespołu i do ośrodków przyjeżdżają kontrole. Tak też cała dokumentacja mieści się w ośrodku. Wiadomo, że... co nowa ustawa, nowe działania, to jakoś wszystko wrzuca się do ośrodków pomocy społecznej i nikt nie pyta, czy sobie poradzimy? Prawdą jest, że jesteśmy profesjonalistami, bo rozwiązujemy problemy społeczne, ale czasami trzeba tych ludzi docenić, bo wykonują ogromną pracę.”

W opinii uczestników badania IDEABLOG szczególnie obciążeni są przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego. W niektórych zespołach w ramach wewnętrznych uregulowań organizowane są dodatkowe funkcje, np. zastępca przewodniczącego zespołu, sekretarz/ protokolant zespołu, koordynator grupy lub grup roboczych - takie funkcje pojawiły się wśród respondentów badania ilościowego (3%).

W roku 2011 opracowanych było 2 040 gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar (w 80% gmin w Polsce)¹. Program powinien stanowić podstawę do zdiagnozowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy oraz do analizy i opracowania konkretnych rozwiązań mających na celu poprawę sytuacji w środowiskach rodzin zagrożonych

¹ Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2011 r.; źródło: http://sejmometr.pl/senat_druki/13685 (data dostępu: grudzień 2012 r.)

i doznających przemocy w rodzinie. Z założenia zespół interdyscyplinarny powinien realizować działania przewidziane w tym programie.

Z odpowiedzi przedstawiciele 90% badanych zespołów interdyscyplinarnych wynika, że w ich gminach został opracowany gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar, a w 98% z nich jest on realizowany. W przypadku zespołów interdyscyplinarnych, w których gminach nie został opracowany taki program (stanowią one 9% ogółu badanych zespołów), respondenci reprezentujący 76% z nich stwierdzili, że prace nad jego powstaniem obecnie trwają, a reprezentujący pozostałe 19% stwierdzili, że prace nad jego powstaniem nie są prowadzone.

Tabela 8. Czy na terenie gminy został opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar?

	% N
Tak	90%
Nie	9%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Tabela 9. Czy na terenie gminy jest realizowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar?

	% N
Tak	98%
Nie	2%

N=1507, zespoły, których gminy mają opracowany GPPPwRiOO

Tabela 10. Czy w gminie trwają obecnie prace nad powstaniem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar?

	% N
Tak	76%
Nie	19%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	4%

N=144, zespoły, których gminy nie mają opracowanego GPPPwRiOO

W zdecydowanej większości gmin, w których funkcjonują badane zespoły interdyscyplinarne (79%), prowadzone jest poradnictwo i interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jest to jedno z głównych zadań własnych gminy i ma ono charakter profilaktyczny. Według uregulowań prawnych powinno być realizowane w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie .

Tabela 11. Czy na terenie gminy prowadzone jest poradnictwo i interwencja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	% N
Tak	79%
Nie	20%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

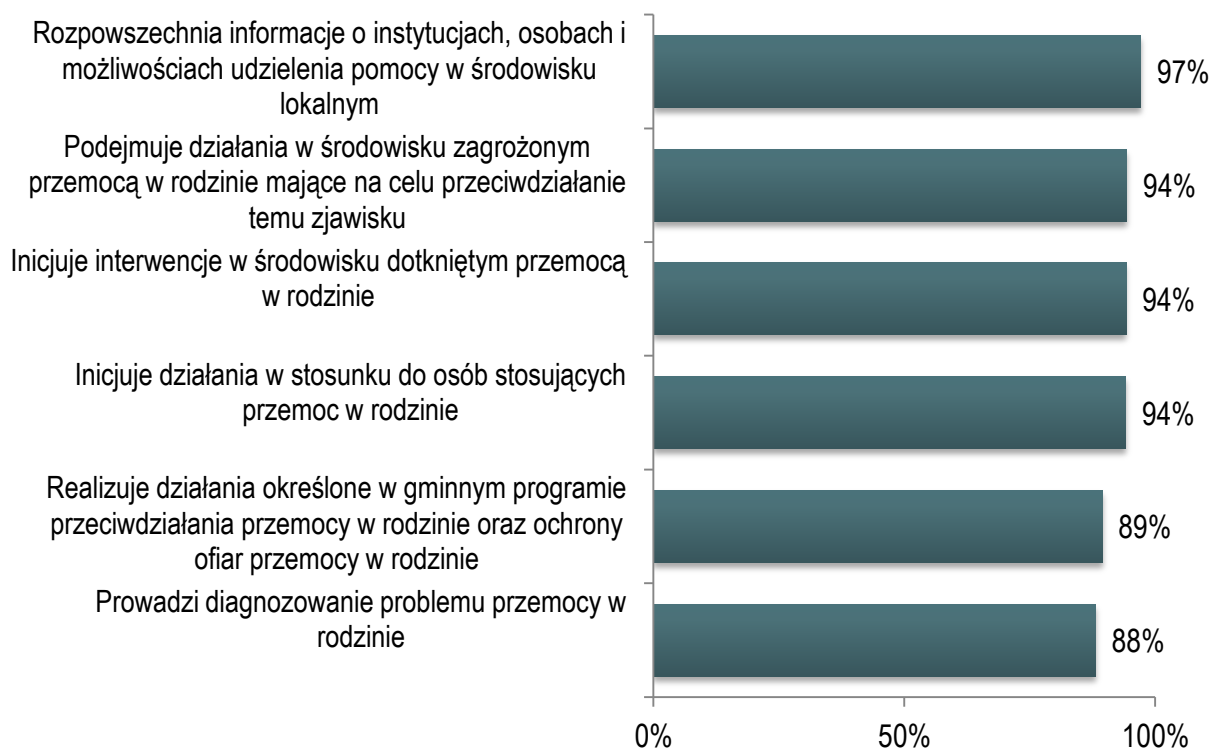
3.1.4 REALIZACJA ZADAŃ USTAWOWYCH PRZEZ ZESPOŁY INTERDYSCYPLINARNE

Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na zespół interdyscyplinarny obowiązek działań w sześciu zasadniczych obszarach. Związane są one z ideą strategicznego i interwencyjnego działania zespołu interdyscyplinarnego, w ramach którego integrowane i koordynowane jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie samorządu gminnego.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, zdecydowana większość badanych zespołów interdyscyplinarnych realizuje wszystkie zadania wynikające z przepisów znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. 97% badanych zespołów rozpowszechnia informacje o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym. 94% badanych zespołów inicjuje interwencje w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, inicjuje działania w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie i podejmuje działania w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie. 89% badanych zespołów realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie (niemal wszystkie, których przedstawiciele zadeklarowali, że w ich gminach program został opracowany i jest realizowany). 88% badanych zespołów prowadzi diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, co może oznaczać, że część badanych zespołów działa obecnie w trybie głównie lub wyłącznie interwencyjnym, a nie także strategicznym.

Wykres 3. Zadania realizowane przez zespół interdyscyplinarny

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, odpowiedzi „tak”

3.2 FUNKCJONOWANIE GRUP ROBOCZYCH W BADANYCH ZESPOŁACH INTERDYSCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

3.2.1 ORGANIZACJA GRUP ROBOCZYCH W BADANYCH ZESPOŁACH INTERDYSCYPLINARNYCH

Zespół interdyscyplinarny może powoływać grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Zgodnie z odpowiedziami respondentów zdecydowana większość (90%) badanych zespołów tworzy grupy robocze.

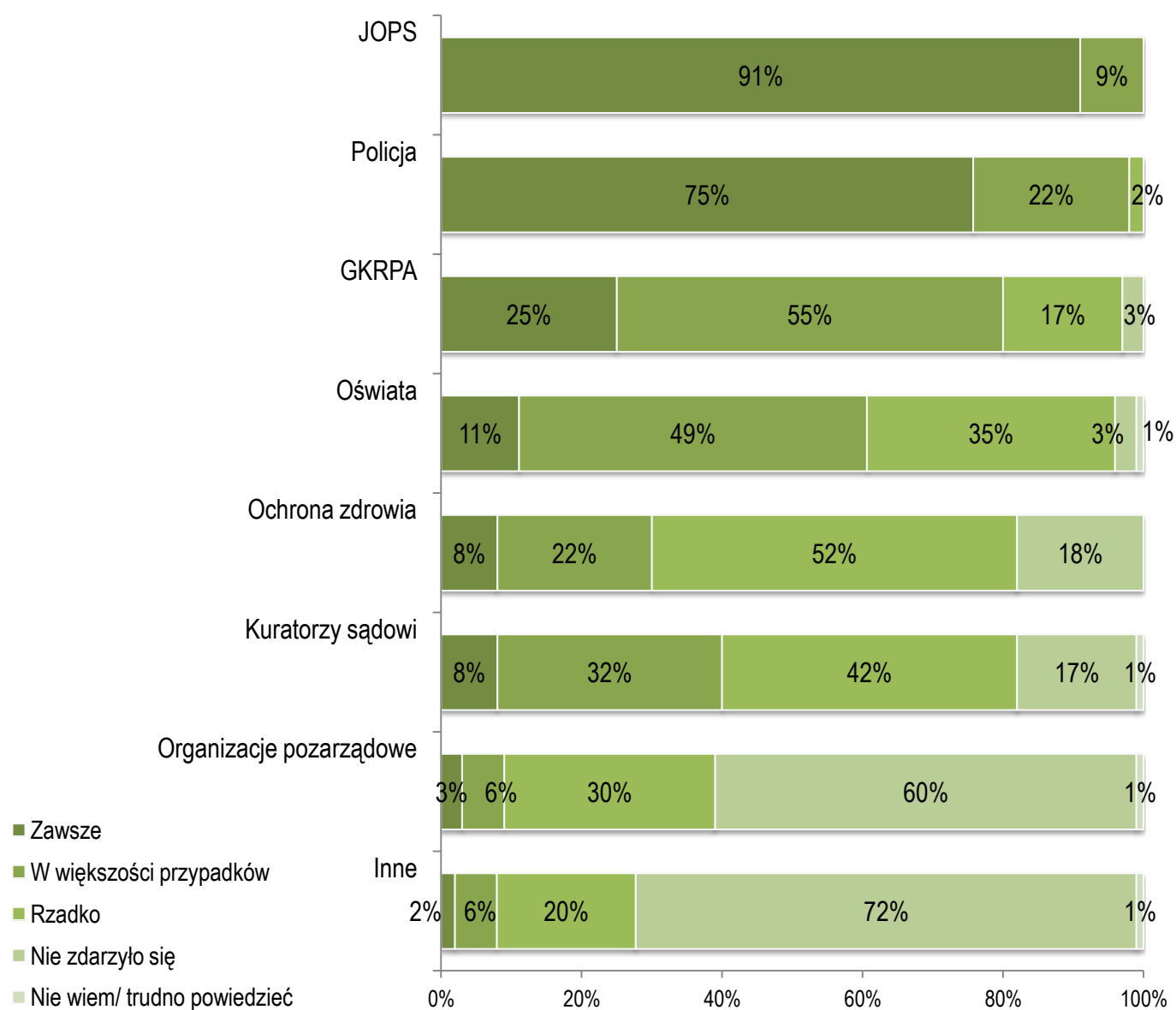
Tabela 12. Czy zespół interdyscyplinarny, w którym Pan (Pani) pracuje, tworzy grupy robocze?	% N
Tak	90%
Nie	10%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów, które tworzą grupy robocze, w skład ich grup roboczych wchodzi zawsze lub w większości przypadków przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (100%), Policji (97%) oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (80%). W ponad połowie badanych zespołów tworzących grupy robocze zawsze lub w większości przypadków wśród członków grupy roboczej jest przedstawiciel oświaty (60%), a przypadku jednej trzeciej (30%) – zawsze lub w większości przypadków przedstawiciel ochrony zdrowia, rzadziej niż kurator sądowy, który zawsze lub przeważnie jest członkiem grup roboczych w przypadku 41% badanych zespołów tworzących grupy robocze. Najrzadziej są to członkowie organizacji pozarządowych (zawsze lub w większości przypadków – 9%): w przypadku 60% badanych zespołów tworzących grupy robocze nie zdarzyło się, żeby wśród członków grupy roboczej był przedstawiciel organizacji pozarządowej. Podobnie rzadko są to przedstawiciele innych instytucji (7%).

Wykres 4. Instytucje, których przedstawiciele wchodzą w skład grup roboczych

N=1498, zespoły interdyscyplinarne, które tworzą grupy robocze

Wśród przykładowych organizacji pozarządowych znalazły się między innymi: koło gospodyń wiejskich, klub abstynenta i stowarzyszenie abstynenckie, hufiec harcerski, towarzystwo przyjaciół dzieci, stowarzyszenie miłośników gminy.

Wśród innych instytucji wymieniano na przykład przedstawicieli Straży Granicznej, Straży Pożarnej, Służby Więziennej, domu kultury, biblioteki publicznej, klubu sportowego.

W opinii uczestników badania IDEABLOG ważna jest elastyczność wielkości i składu grup roboczych, pozwalająca na dostosowanie tych parametrów do potrzeb indywidualnego przypadku rodziny. Przykładowo wielkość składu grupy roboczej na posiedzeniu ma znaczenie dla zapewnienia komfortu ofierze przemocy w rodzinie: w szerokim gronie trudno zapewnić poczucie poufności. Dostosowanie reprezentacji instytucji i służb także powinno być adekwatne do potrzeb. Przykładowo w przypadku, gdy ofiarą przemocy w rodzinie jest osoba starsza może okazać się zbędne angażowanie przedstawiciela oświaty, jednak w trakcie diagnozowania sytuacji rodziny należy mieć na uwadze obecność w niej dzieci, które mogą być narażone na bycie świadkiem zachowań przemocy wobec wspomnianej osoby starszej.

W niemal wszystkich (97%) badanych zespołach tworzących grupy robocze członkowie grup roboczych wykonują swoje zadania w grupie roboczej wyłącznie w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. W przypadku 1% badanych zespołów tworzących grupy robocze członkowie tych grup otrzymują dodatkowe wynagrodzenie; w takich samym odsetkach zespołów tworzących grupy robocze członkowie grup roboczych pracują wyłącznie w grupie roboczej i są wynagradzani tylko za prace w grupie roboczej (1%) oraz wynagradzani (rozliczani) są w inny sposób lub jest to wolontariat (1%). Wśród innych form gratyfikacji wskazano np. podziękowanie, pochwałę, możliwość otrzymania rocznej nagrody i odciążenie od obowiązków służbowych.

Tabela 13. Wynagrodzenie członków grup roboczych	% N
Wykonują swoje zadania w grupie roboczej wyłącznie w ramach obowiązków służbowych i zawodowych	97%
Otrzymują za pracę w grupie roboczej dodatkowe wynagrodzenie	1%
Pracują wyłącznie w grupie roboczej i są wynagradzani tylko za pracę w grupie roboczej	1%
Są wynagradzani w inny sposób	1%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%

N=1498, pytanie wielowyborowe

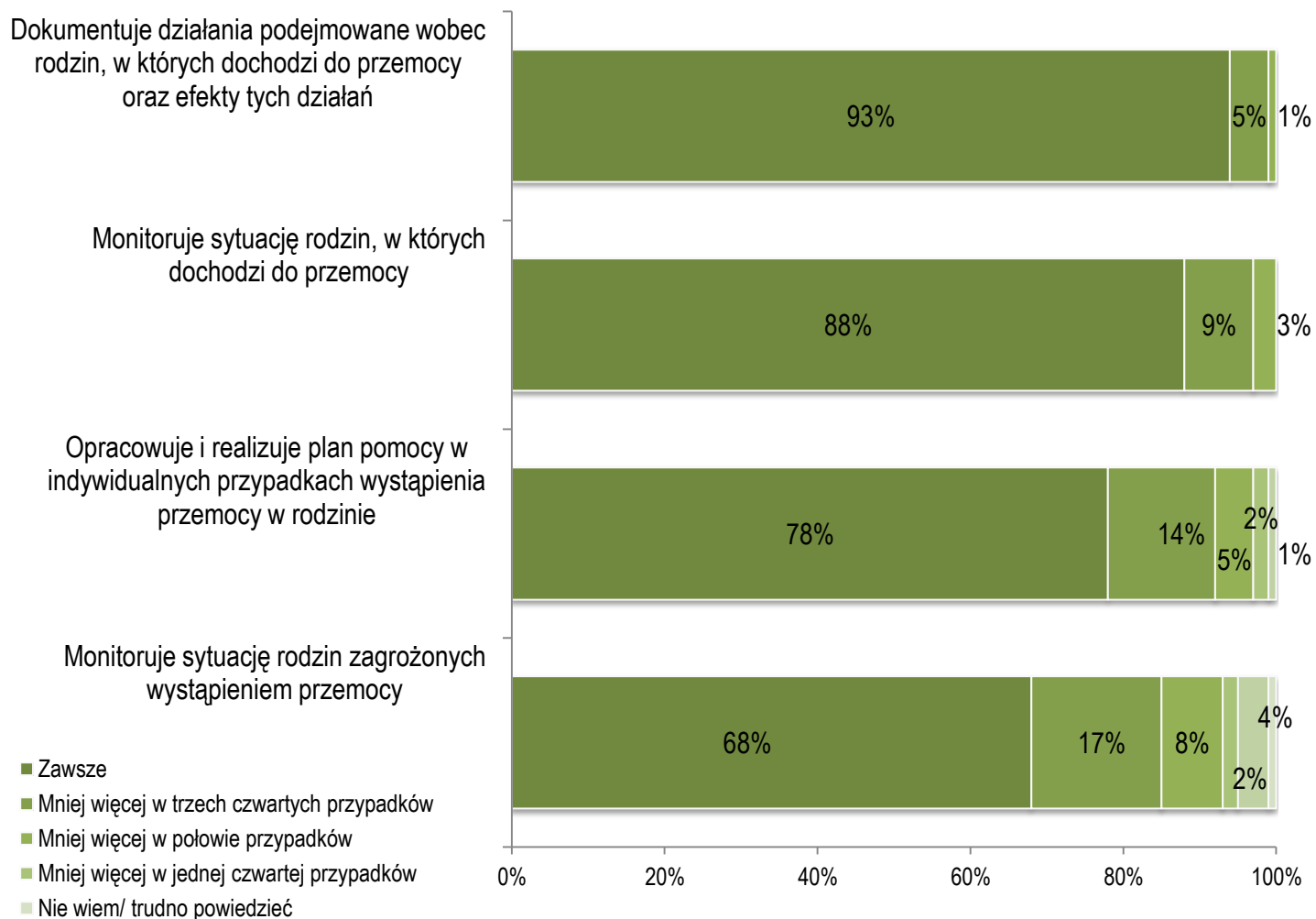
3.2.2 REALIZACJA ZADAŃ PRZEZ GRUPY ROBOCZE W BADANYCH ZESPOŁACH INTERDYSCYPLINARNYCH

Według znowelizowanych przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie rolą grup roboczych jest praca nad rozwiązywaniem problemu przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Tej roli przypisane są zadania nałożone na grupy robocze.

W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów interdyscyplinarnych, które tworzą grupy robocze, grupy robocze zawsze lub w większości przypadków realizują wszystkie przewidziane ustawą zadania: dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efekty tych działań (98%), monitorują sytuację rodzin, w których dochodzi do przemocy (96%) oraz zagrożonych wystąpieniem przemocy (85%), opracowują i realizują plan pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie (92%).

Wykres 5. Zadania realizowane przez grupy robocze

N=1498, zespoły interdyscyplinarne, które tworzą grupy robocze

3.3 REALIZACJA PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” W BADANYCH ZESPOŁACH INTERDYSCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

3.3.1 ZGŁOSZENIA O PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ URUCHAMIANIE PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY”

Procedura „Niebieskie Karty” to procedura interwencji mająca na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, określająca sposób postępowania w sytuacji stwierdzenia lub uzasadnionego podejrzenia o występowaniu przemocy w rodzinie. Składa się na nią także odpowiednia dokumentacja ogółu czynności i działań podejmowanych przez przedstawicieli służb i instytucji, które powinny być realizowane w oparciu o zasadę współpracy.

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, spośród badanych zespołów interdyscyplinarnych 96% z nich realizowało w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”.

Tabela 14. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w roku 2012	%
Zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”	96%
Zespół jeszcze w ogóle nie realizował procedury „Niebieskie Karty”	3%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Zgodnie z zapisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (par. 2.1), wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednego z uprawnionych podmiotów, tj. jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, Policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty lub ochrony zdrowia. Formularz „Niebieska Karta – A” wypełniany jest w sytuacji stwierdzenia lub podejrzenia występowania przemocy w rodzinie.

Według odpowiedzi respondentów, do badanych zespołów interdyscyplinarnych trafiało w 2012 r. (do chwili realizacji badania) średnio 4-5 formularzy „Niebieska Karta –A”. W przypadku

32% badanych zespołów w 2012 r. wpłynęło łącznie od przedstawicieli uprawnionych instytucji od 1 do 5 formularzy „Niebieska Karta – A”, w przypadku 23% - od 6 do 10, od 11 do 20 formularzy – w przypadku 20% badanych zespołów, a więcej niż 20 formularzy wszczynających procedurę wpłynęło do 21% badanych zespołów. W gminach wiejskich częściej wskazywano, że było to od 1 do 5 formularzy „Niebieska Karta – A” (41%) lub od 6 do 10 (27%), a w gminach miejskich częściej, że wpłynęło ich do zespołu w sumie ponad 20 (58%). Omawiane liczby należy traktować szacunkowo, gdyż część z nich podawana była w przybliżeniu.

Tabela 15. Ile formularzy „Niebieska Karta – A” trafiło do zespołu interdyscyplinarnego w roku 2012?

	%
0	3%
1-5	32%
6-10	23%
11-15	12%
16-20	8%
21 lub więcej	21%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Tabela 15a. Ile formularzy „Niebieska Karta – A” trafiło do zespołu interdyscyplinarnego w roku 2012 w różnych typach gmin?

	0	1-5	6-10	11-15	16-20	21 lub więcej	Nie wiem/ trudno powiedzieć
Gminy wiejskie (N= 1046)	4%	41%	27%	13%	7%	11%	1%
Gminy miejskie (N= 210)	0%	11%	10%	8%	8%	58%	5%
Gminy miejsko-wiejskie (N= 407)	1%	22%	24%	15%	10%	27%	2%

Spośród instytucji, których przedstawiciele wypełniali i przekazywali do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego formularz „Niebieska Karta – A” wszczynający realizację procedury „Niebieskie Karty”, najczęściej byli to w 2012 r. w badanych zespołach: policjanci (94%) i pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (67%).

Tabela 16. Instytucje, których przedstawiciele wypełniali i przekazywali w 2012 r. formularze „Niebieska Karta – A” do zespołu interdyscyplinarnego	%N
Policja	94%
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	67%
Oświata	25%
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych	13%
Ochrona zdrowia	10%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%
Zespół jeszcze w ogóle nie realizował procedury „Niebieskie Karty”	3%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, pytanie wielowyborowe

Biorąc pod uwagę ogół formularzy „Niebieska Karta – A”, które zostały wypełnione i przekazane w 2012 r. przewodniczącym badanych zespołów, najwięcej tych formularzy dostarczyli funkcjonariusze Policji.

Tabela 17. Formularze „Niebieska Karta – A”, które trafiły do badanych zespołów interdyscyplinarnych w 2012 r. z poszczególnych instytucji

Uprawniona instytucja	Szacunkowa łączna liczba formularzy „Niebieska Karta – A”	Szacunkowa średnia liczba formularzy dostarczonych do zespołu	Najczęściej wskazywana liczba dostarczonych formularzy z instytucji
Policja	26 401	16,6	2-4
Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	6 951	4,4	1-2
Oświata	835	0,5	1
Gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych *	583	0,4	1
Ochrona zdrowia	268	0,2	1

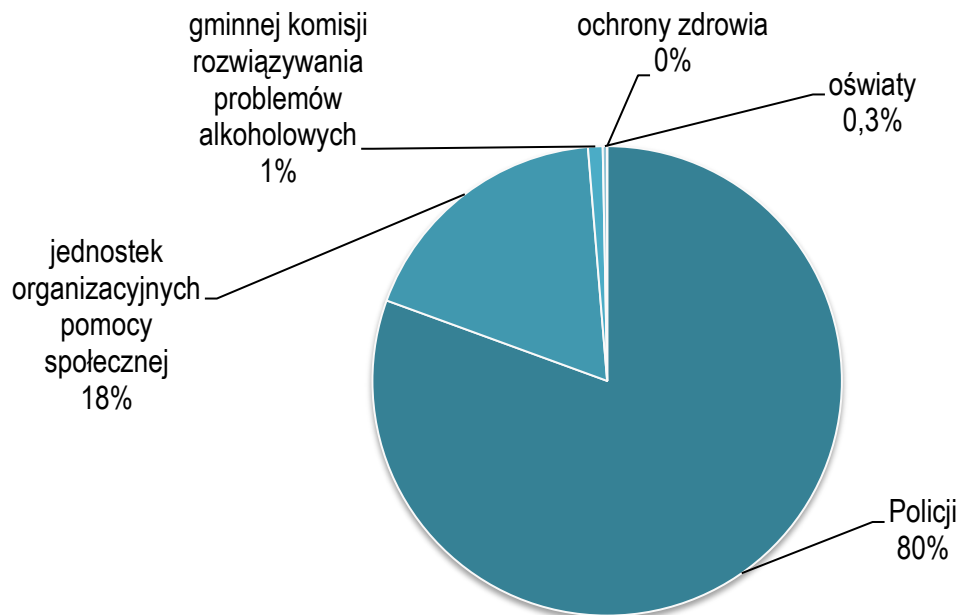
N=1592, zespoły interdyscyplinarne realizujące procedurę „Niebieskie Karty” w roku 2012

**Należy mieć na uwadze, że gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych stanowi ciało, w którego skład wchodzić mogą specjaliści w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, będący przedstawicielami różnych instytucji, w tym Policji, JOPS, oświaty i ochrony zdrowia.*

Powyższe wyniki potwierdzają odpowiedzi respondentów dotyczące tego, kto najczęściej otrzymuje zgłoszenia o przemoc w rodzinie. Najczęściej zgłoszenia o stosowaniu przemoc w rodzinie otrzymują policjanci (80% - wykres 6), a w drugiej kolejności najczęściej trafiają one do pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (69% - wykres 7).

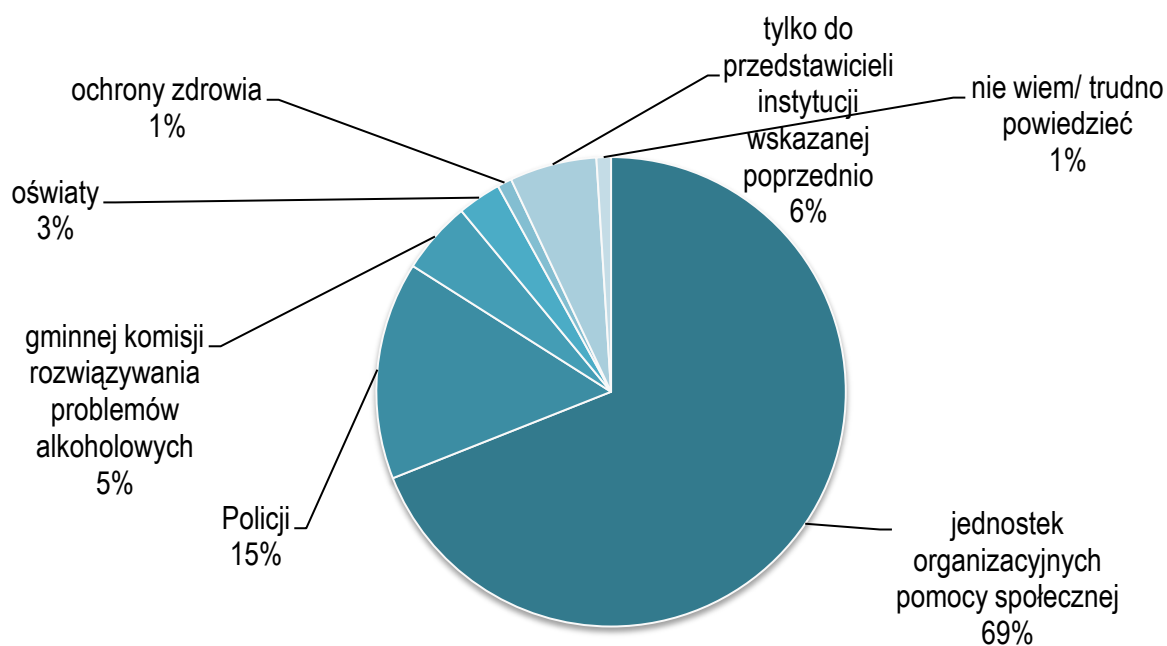
Wykres 6. Przedstawiciele której z uprawnionych instytucji realizujących procedurę „Niebieskie Karty” najczęściej otrzymują zgłoszenia o stosowaniu przemocy w rodzinie?

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

Wykres 7. Przedstawiciele której z uprawnionych instytucji realizujących procedurę „Niebieskie Karty” otrzymują zgłoszenia o stosowaniu przemocy w rodzinie w drugiej kolejności?

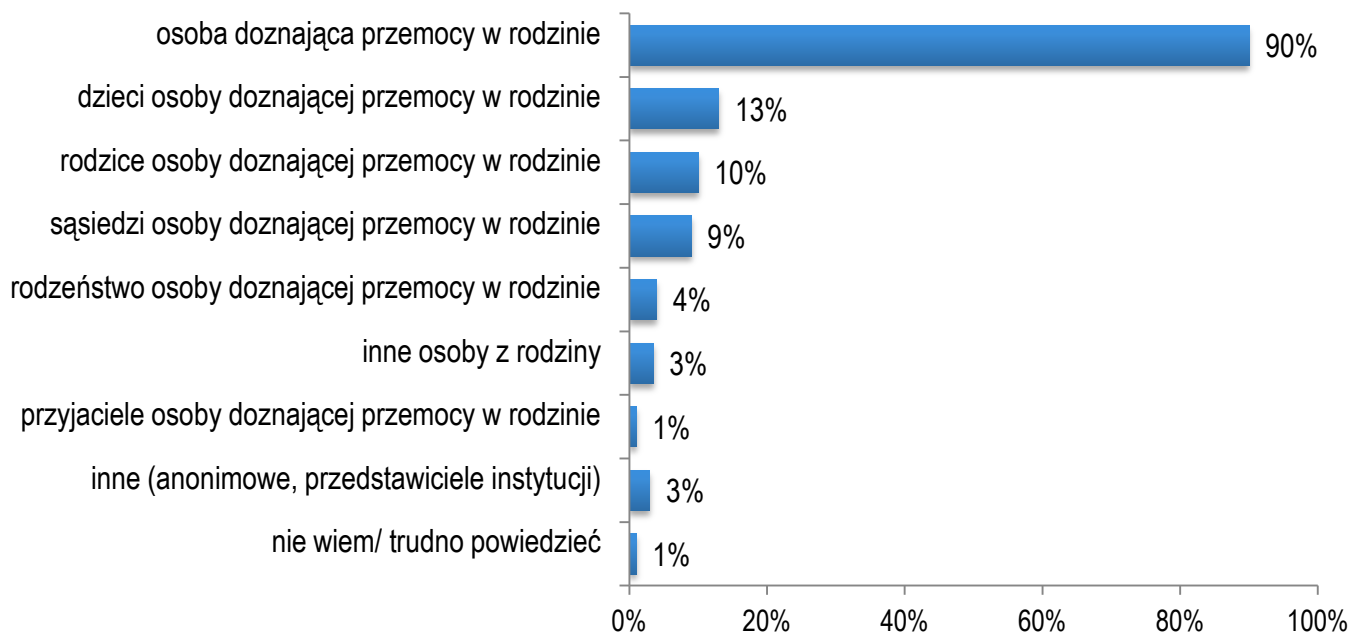
N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

Najczęściej przemoc w rodzinie zgłaszają same osoby doznające przemocy w rodzinie (90%). Zdecydowanie rzadziej są to dzieci (13%) lub rodzice (10%) osoby doznającej przemocy w rodzinie czy sąsiedzi (9%).

Wykres 8. Kto najczęściej zgłasza problem przemocy w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”?

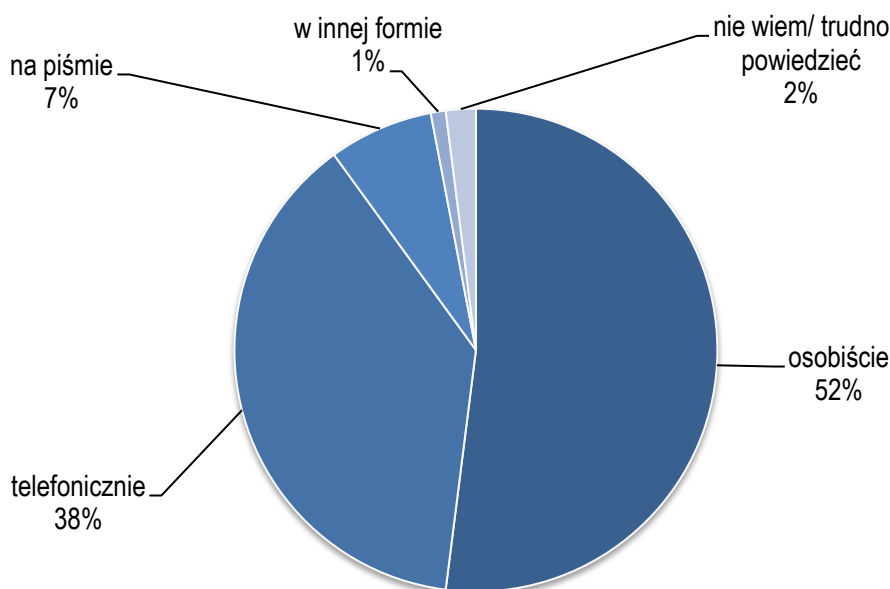
N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, możliwość zaznaczenia max. 2 odpowiedzi

Najczęściej przemoc w rodzinie zgłaszana jest osobiście (52%) lub telefonicznie (38%). Dzieje się tak zapewne ze względu na intymny, wstydlivy oraz trudny charakter problemu przemocy w rodzinie oraz konieczność uzyskania stosunkowo szybkiej i bezpośredniej pomocy przez osobę dotkniętą przemocą w rodzinie.

Wykres 9. Najczęstsza forma zgłoszeń przemocy w rodzinie

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

Z deklaracji badanych wynika, że zwykle formularze „Niebieska Karta – A” wpływają do zespołu w ciągu 7 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury (96%). W połowie przypadków odbywa się to zwykle w ciągu 1-3 dni roboczych (47%), a w połowie (49%) - w ciągu 4-7 dni roboczych. W przypadku 3% badanych zespołów wyznaczony przepisami czas jest przekraczany.

Tabela 18. Przeciętny czas wpłynięcia formularzy „Niebieska Karta – A” do zespołu od dnia wszczęcia procedury	%N
W ciągu 1-3 dni roboczych	47%
W ciągu 4-6 dni roboczych	21%
W ciągu 7 dni roboczych	28%
Powyżej 7 dni roboczych	3%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

Następnie, jak wynika z deklaracji większości badanych, przewodniczący zespołu przekazuje członkom zespołu lub grupy roboczej formularze „Niebieska Karta – A” zwykle w ciągu w ciągu 3 dni roboczych od dnia jego otrzymania (86%). Najczęściej odbywa się to w ciągu 3 dni roboczych (61%), jednak rzadko wcześniej – w ciągu 2 dni roboczych (16%) bądź w ciągu jednego dnia roboczego (9%). W przypadku 13% badanych zespołów ten termin jest przekraczany.

Tabela 19. Przeciętny czas przekazania członkom zespołu lub grupy roboczej przez przewodniczącego zespołu formularza „Niebieska Karta – A” liczony od dnia jego otrzymania	%N
W ciągu 1 dnia roboczego	9%
W ciągu 2 dni roboczych	16%
W ciągu 3 dni roboczych	61%
Powyżej 3 dni roboczych	13%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

Jak zwracano uwagę podczas badania IDEABLOG obecnie wszystkie formularze „Niebieska Karta - A” wpływają na ręce przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, co oznacza, że ze wszystkimi należy się zapoznać i każda z nich musi zostać przeanalizowana. Celem przekazania

formularza „Niebieska Karta – A” przez przewodniczącego członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej jest przygotowanie się do pracy z rodziną dotkniętą przemocą w rodzinie. Pewne wątpliwości natury praktycznej wzbudziła kwestia dopuszczalnych i praktycznych form przekazywania formularza „Niebieska Karta – A” członkom zespołu lub grupy roboczej, w szczególności w kontekście konieczności wywiązania się z tego obowiązku w ciągu stosunkowo krótkiego terminu 3 dni roboczych, a także jednoczesnego zachowania poufności danych zawartych w dokumentacji (np. czy konieczne jest spotkanie w pełnym składzie, czy formularz może zostać przesłany e-mailowo), a także to, czy zawsze wymagane jest zwoływanie pełnego składu zespołu lub grupy roboczej (w dużych gminach zespoły składają się z dużej liczby członków).

3.3.2 REALIZACJA PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” W RAMACH PRAC ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO I GRUPY ROBOCZEJ

Zgodnie z zapisami rozporządzenia regulującego procedurę „Niebieskie Karty”, członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej dokonują analizy sytuacji rodziny w miarę możliwości w obecności osoby dotkniętej przemocą w rodzinie lub wobec której istnieje podejrzenie, że jest nią dotknięta, i wypełniają formularz „Niebieska Karta – C”.

Według odpowiedzi respondentów 87% badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty” zawsze lub w większości przypadków zaprasza osoby dotknięte przemocą w rodzinie na posiedzenie zespołu lub grupy roboczej i wypełnia się formularz „Niebieska Karta – C”. Taka sytuacja nie zdarzyła się dotąd w przypadku 3% badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty”.

Tabela 20. Zaproszenie na posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej osoby dotkniętej przemocą w rodzinie oraz wypełnianie formularza „Niebieska Karta – C” (nie dotyczy dzieci)	%N
Zawsze (1)	73%
Mniej więcej w trzech czwartych przypadków (3/4)	14%
Mniej więcej w połowie przypadków (1/2)	6%
Mniej więcej w jednej czwartej przypadków (1/4)	3%
Nigdy (0)	3%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

W przypadku 82% badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty” osoby stosujące przemoc w rodzinie w ramach realizacji procedury są wzywane na posiedzenie zespołu lub grupy roboczej i wypełniany jest formularz „Niebieska Karta – D”. Taka sytuacja nie zdarzyła się dotąd w przypadku 3% badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty”.

Tabela 21. Wezwanie na posiedzenie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie i wypełnianie formularza „Niebieska Karta – D”	%N
Zawsze (1)	68%
Mniej więcej w trzech czwartych przypadków (3/4)	14%
Mniej więcej w połowie przypadków (1/2)	7%
Mniej więcej w jednej czwartej przypadków (1/4)	6%
Nigdy (0)	3%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	1%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

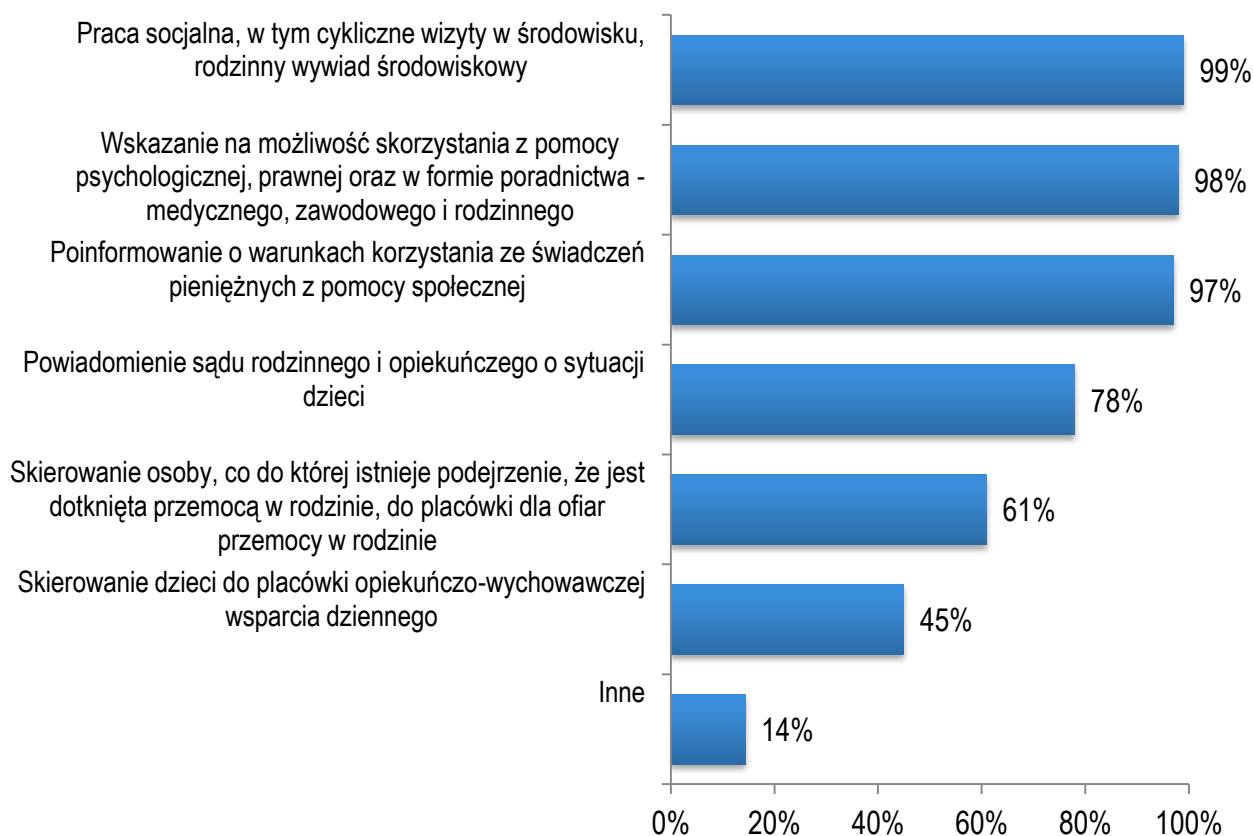
W ramach świadczenia pomocy osobie dotkniętej przemocą w rodzinie procedura „Niebieskie Karty” przewiduje opracowanie i realizację indywidualnego planu pomocy. W ramach indywidualnego planu pomocy podejmowane są działania przez pracownika socjalnego, funkcjonariusza Policji, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawiciela oświaty oraz przedstawiciela ochrony zdrowia.

Z wypowiedzi respondentów wynika, że niemal powszechnie podejmowanymi działaniami przez pracowników socjalnych w ramach indywidualnego planu pomocy w badanych zespołach są praca socjalna, w tym cykliczne wizyty w środowisku czy rodzinny wywiad środowiskowy (99%), wskazanie na możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej oraz w formie poradnictwa medycznego, zawodowego, rodzinnego (98%) oraz poinformowanie o warunkach korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (97%).

Zdecydowana większość (78%) badanych stwierdziła, że w ich zespołach w ramach planu pomocy pracownicy socjalni zawiadamiają także w razie zaistnienia potrzeby sąd rodzinny i opiekuńczy o sytuacji dzieci, ponad połowa (61%) - że pracownicy socjalni kierują osoby, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, do placówki dla ofiar przemocy w rodzinie, a niecała połowa (45%) badanych stwierdziła, że dzieci kierowane są do placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego. Te niższe odsetki, trzy ostatnie z omówionych, oznaczać mogą zarówno brak zasadności zastosowania takich działań (np. brak dzieci w rodzinie dotkniętej przemocą), ale także ograniczone możliwości zaoferowania takich form pomocy.

Wykres 10. Działania podejmowane zazwyczaj w ramach indywidualnego planu pomocy przez pracownika socjalnego

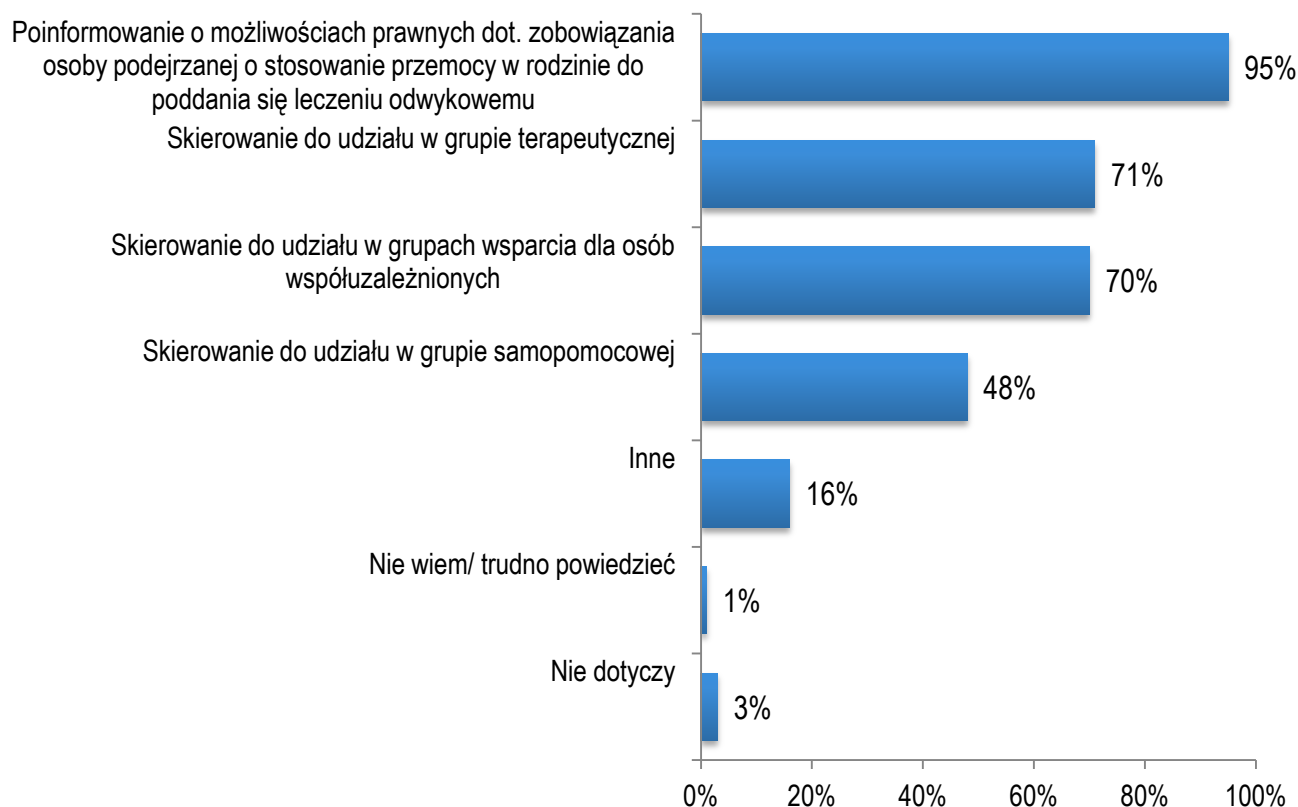
N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Spośród działań podejmowanych zazwyczaj w ramach indywidualnego planu pomocy przez przedstawiciela gminnej komisji przeciwdziałania przemocy w rodzinie w badanych zespołach realizujących procedurę „Niebieskie Karty” najczęściej wskazywano poinformowanie o możliwościach prawnych dotyczących zobowiązania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie do poddania się leczeniu odwykowemu (95%). W zdecydowanej większości badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty” jest to także skierowanie do udziału w grupie terapeutycznej (71%) oraz do udziału w grupie wsparcia dla osób współzależnych (70%), a w przypadku blisko połowy (48%) badanych zespołów realizujących procedurę – skierowanie do udziału w grupie samopomocowej.

Wykres 11. Działania podejmowane zazwyczaj w ramach indywidualnego planu pomocy przez przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

W zdecydowanej większości badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” w ramach indywidualnego planu pomocy Policja realizuje zazwyczaj wszystkie lub prawie wszystkie z wyszczególnionych działań: informuje o tym, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem i przedstawia aspekty odpowiedzialności karnej (98%), prowadzi systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie (98%), informuje o możliwości przeprowadzenia bezpłatnego badania lekarskiego (90%), a także wszczyna postępowanie przygotowawcze (85%) i występuje do prokuratora z wnioskiem o zastosowanie właściwych środków zapobiegawczych (70%).

Wykres 12. Działania podejmowane zazwyczaj w ramach indywidualnego planu pomocy przez policjanta

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

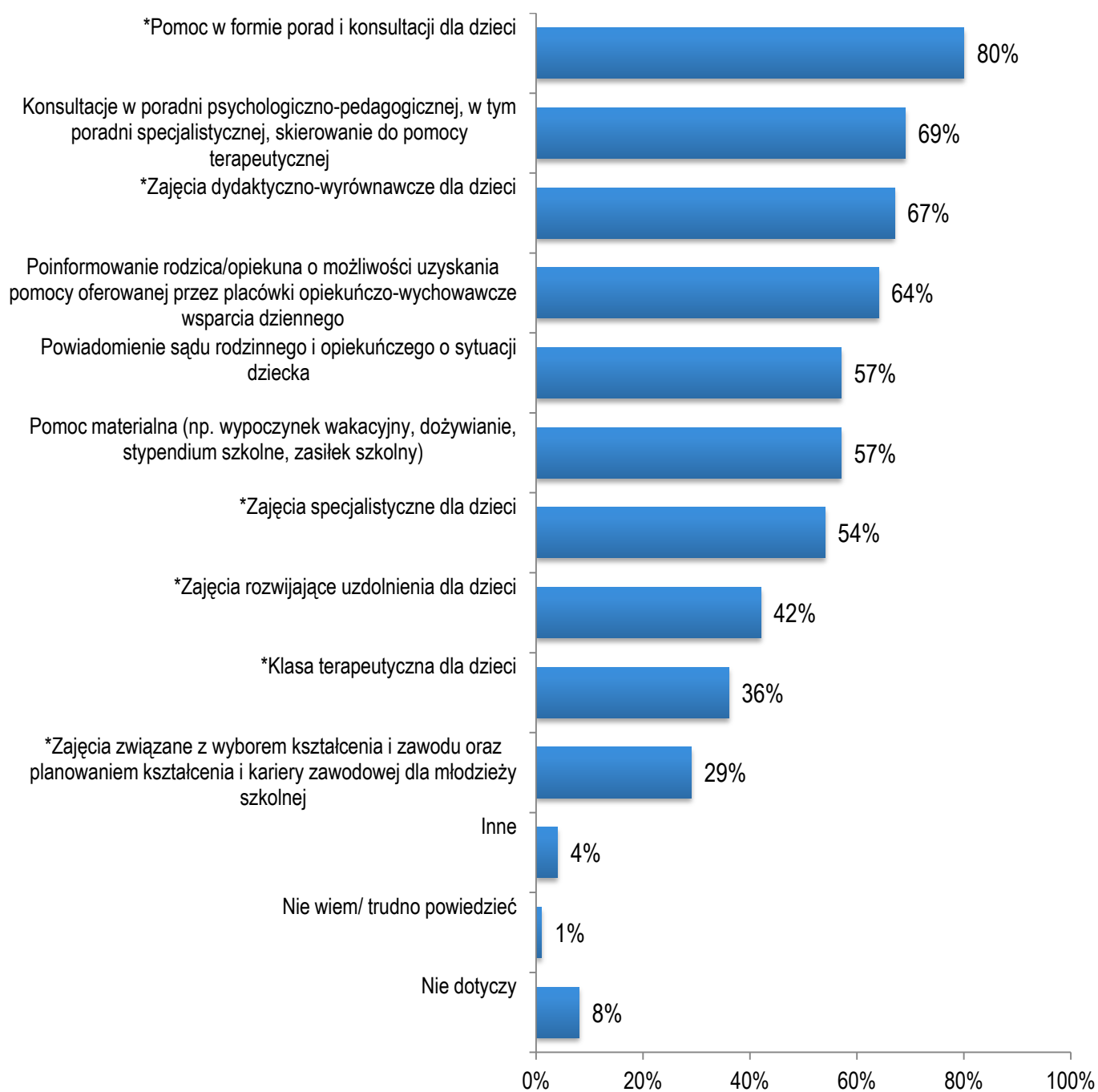

W większości badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” w ramach indywidualnego planu pomocy przedstawiciele oświaty podejmują działania skierowane do dzieci takie jak: objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie porad i konsultacji (80%) oraz, choć rzadziej, konsultację w poradni psychologiczno-pedagogicznej, np. poradni specjalistycznej czy skierowanie do pomocy terapeutycznej (69%) i objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (67%). Rzadziej są to także: poinformowanie rodzica lub opiekuna prawnego dziecka o możliwości uzyskania pomocy oferowanej (64%), powiadomienie sądu rodzinnego i opiekuńczego o sytuacji dziecka (57%) czy

pomoc materialna, np. wypoczynek wakacyjny, dożywianie, stypendium szkolne, zasiłek szkolny (57%).

Wykres 13. Działania podejmowane zazwyczaj w ramach indywidualnego planu pomocy przez przedstawiciela oświaty

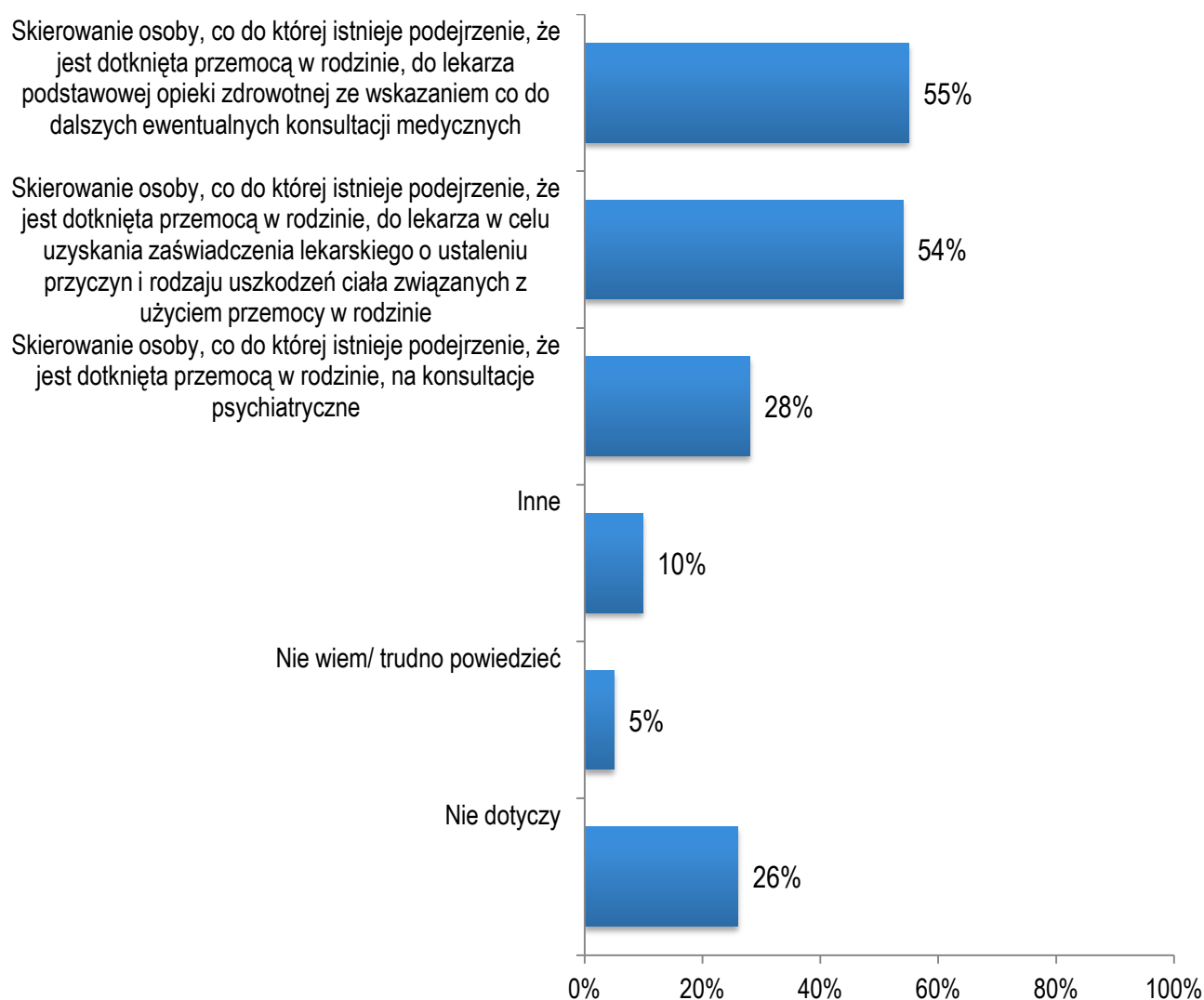
*N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe, oznaczono * formy objęcia dziecka/ dzieci pomocą psychologiczno-pedagogiczną*

Z odpowiedzi respondentów wynika, że w przypadku połowy badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty” w ramach indywidualnego planu pomocy przedstawiciele ochrony zdrowia kierują osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej ze wskazaniem co do dalszych ewentualnych konsultacji medycznych (55%) i w celu uzyskania zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (tzw. obdukcji) (54%). Rzadziej kierują na konsultacje psychiatryczne (28%).

Wykres 14. Działania podejmowane zazwyczaj w ramach indywidualnego planu pomocy przez przedstawiciela ochrony zdrowia

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

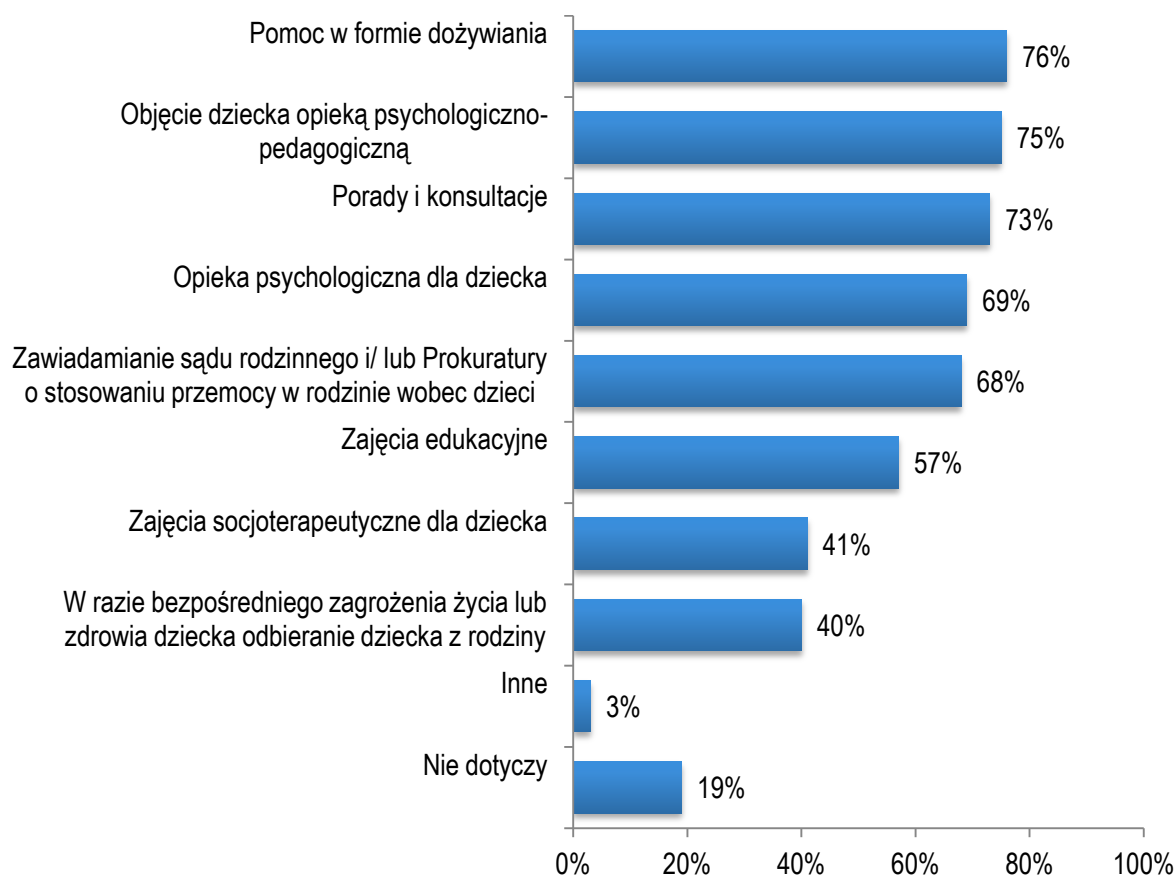

Biorąc pod uwagę ogół działań kierowanych w stosunku do dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie przez badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej otrzymują one pomoc w formie dożywiania (76%), obejmowane są opieką psychologiczno-pedagogiczną (75%), także w formie porad i konsultacji (73%) i opieką psychologiczną (69%). W ramach pracy 68% badanych zespołów interdyscyplinarnych, które zajmują się sprawami dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie, w razie zaistniałej potrzeby zawiadamiany jest o sytuacji dzieci sąd rodzinny lub Prokuratura.

Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej, a decyzję o odebraniu dziecka podejmują wspólnie pracownik socjalny, funkcjonariusz Policji i pracownik ochrony zdrowia (lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny). Takie działanie podejmowało, jak wynika z odpowiedzi respondentów, 40% badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty”.

Wykres 17. Działania podejmowane w stosunku do dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

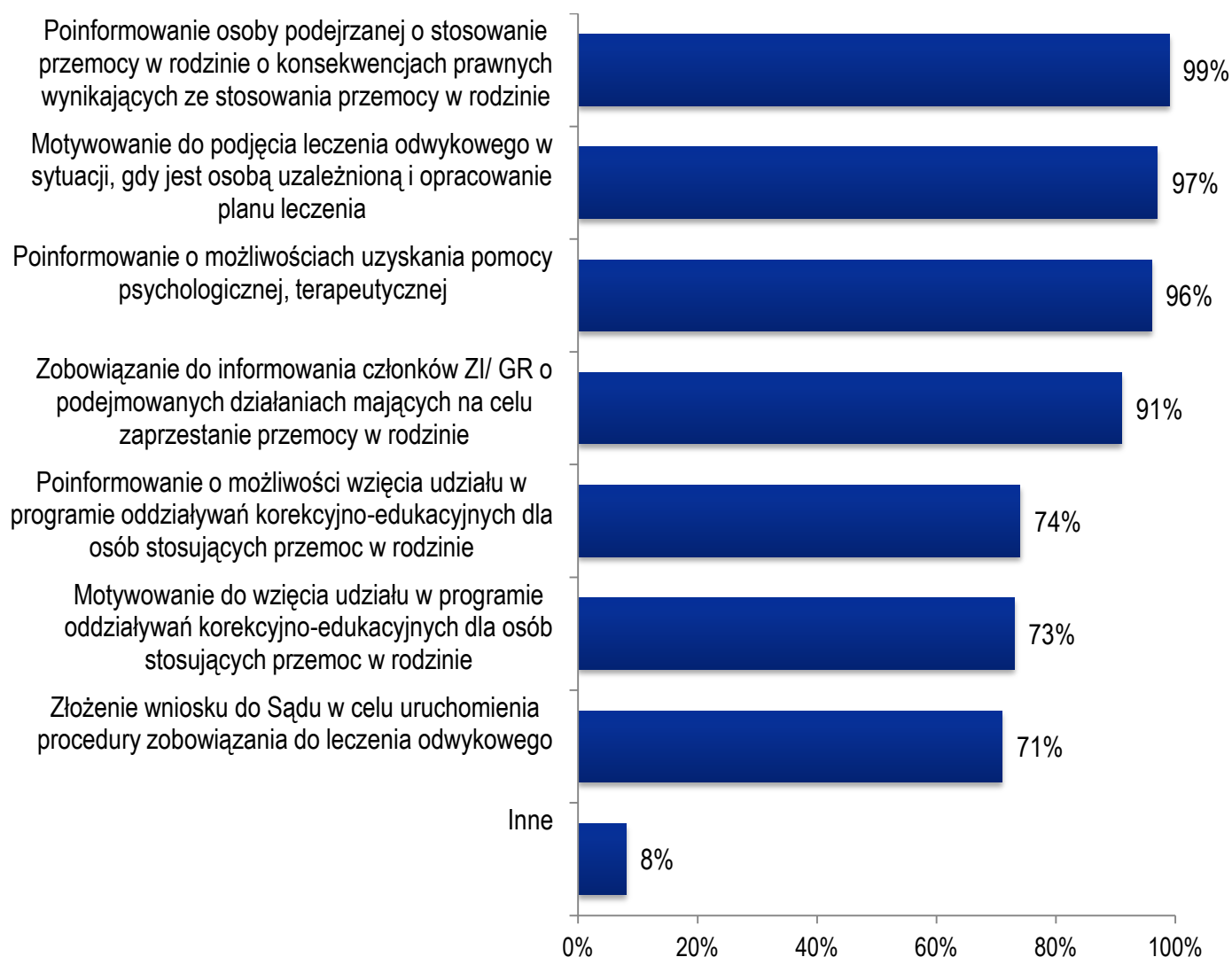

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, wyszczególnione działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie podejmowane są w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego i grupy roboczej we wszystkich lub w zdecydowanej większości badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty”. W przypadku niemal wszystkich zespołów interdyscyplinarnych sprawca przemocy w rodzinie zostaje poinformowany o konsekwencjach prawnych wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie (99%) oraz o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej, terapeutycznej (96%), motywowany jest do podjęcia leczenia odwykowego w sytuacji, gdy jest osobą uzależnioną i opracowywany jest plan leczenia (97%), a także zobowiązuje się go do informowania członków zespołu lub grupy roboczej o podejmowanych działaniach mających na celu zaprzestanie stosowania przemocy w rodzinie (91%). Rzadziej, jednak wciąż w przypadku zdecydowanej większości zespołów, sprawca przemocy

w rodzinie zostaje poinformowany o możliwości wzięcia udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (74%) i motywowany jest do wzięcia w nim udziału (73%). Jeżeli sprawca przemocy w rodzinie jest osobą uzależnioną od alkoholu, w ramach pracy 71% badanych zespołów realizujących procedurę „Niebieskie Karty” składany jest wniosek do Sądu w celu uruchomienia procedury zobowiązania sprawcy przemocy w rodzinie do leczenia odwykowego.

Wykres 15. Działania podejmowane w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Połowa (51%) badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” zawiadamia Policję lub Prokuraturę o sprawach przemocy w rodzinie, które trafiają do zespołu lub grupy roboczej, 13% - zawiadamia organy ścigania w mniej więcej w 3/4 przypadków, 12% - mniej więcej w połowie przypadków, 16% - mniej więcej w jednej czwartej przypadków, a 5% - nigdy.

Tabela 22. Informowanie organów ścigania (Policji, Prokuratury) o sprawach trafiających do zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej	%N
Zawsze (1)	51%
Mniej więcej w trzech czwartych przypadków (3/4)	13%
Mniej więcej w połowie przypadków (1/2)	12%
Mniej więcej w jednej czwartej przypadków (1/4)	16%
Nigdy (0)	5%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”

3.3.3 ZAKOŃCZENIE REALIZACJI PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” W RAMACH PRAC ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO I GRUPY ROBOCZEJ

Najczęściej wskazywanym powodem zakończenia procedury „Niebieskie Karty” przez badane zespoły, które ją realizują, jest ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego jej stosowania (79%). Rzadziej (50%) jest to rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań. 41% ankietowanych wskazało, że w przypadku ich zespołów równie częstym powodem zakończenia procedury „Niebieskie Karty” jest ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego jej stosowania, jak rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań. 10% badanych zespołów interdyscyplinarnych realizujących procedurę „Niebieskie Karty” nie zakończyło jeszcze żadnej ze spraw.

Tabela 23. Najczęstsze powody zakończenia procedury „Niebieskie Karty” w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej	%N
Ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy	79%
Rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań	50%
Żadna ze spraw nie została jeszcze zakończona	10%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Monitorowanie osób, wobec których zakończono procedurę „Niebieskie Karty”, odbywa się najczęściej poprzez kontakt z Policją (81%) i instytucjami pomocy społecznej (80%) oraz poprzez kontakt z członkami rodziny (80%). Odbywa się to też w większości przypadków w ramach posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego (69%) i poprzez kontakt z kuratorem sądowym (68%).

Tabela 24. Sposoby monitorowania osób, wobec których została zakończona procedura „Niebieskie Karty”	%N
Przez kontakt z Policją	81%
Przez kontakt z członkami rodziny	80%
Przez kontakt z instytucjami pomocy społecznej	80%
W ramach posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	69%
Przez kontakt z kuratorem sądowym	68%
Inaczej	8%
Żadna ze spraw nie została jeszcze zakończona	10%
Nie monitoruje się tych osób	2%

N=1621, zespoły realizujące procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

3.4 CHARAKTERYSTYKA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ SPRAWCÓW PRZEMOCY W RODZINIE W RAMACH REALIZACJI PROCEDURY „NIEBIESKIE KARTY” W BADANYCH ZESPOŁACH INTERDYSCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W ROKU 2012

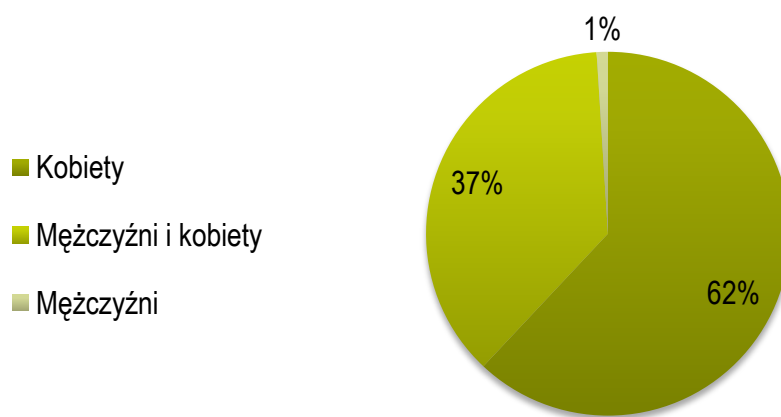
3.4.1 CHARAKTERYSTYKA OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE

W niniejszej części omówione zostały charakterystyki osób dotkniętych przemocą w rodzinie pod względem ich cech społeczno-demograficznych. Pytania zadane respondentom dotyczyły ogółu osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją zajmował się zespół interdyscyplinarny i grupy robocze w 2012 roku w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Zapytano respondentów, jakiej płci były osoby dotknięte przemocą w rodzinie, których sytuacją zajmował się ich zespół interdyscyplinarny i grupy robocze w ramach procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku. W przypadku ponad połowy (62%) badanych zespołów interdyscyplinarnych były to wyłącznie kobiety, a w przypadku 1% - wyłącznie mężczyźni. W przypadku pozostałych (37%) badanych zespołów wskazano, że wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją zajmowano się w zespole i grupach roboczych w omawianym okresie w ramach procedury „Niebieskie Karty”, były zarówno kobiety, jak i mężczyźni.

Wykres 16. Płeć ofiar przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

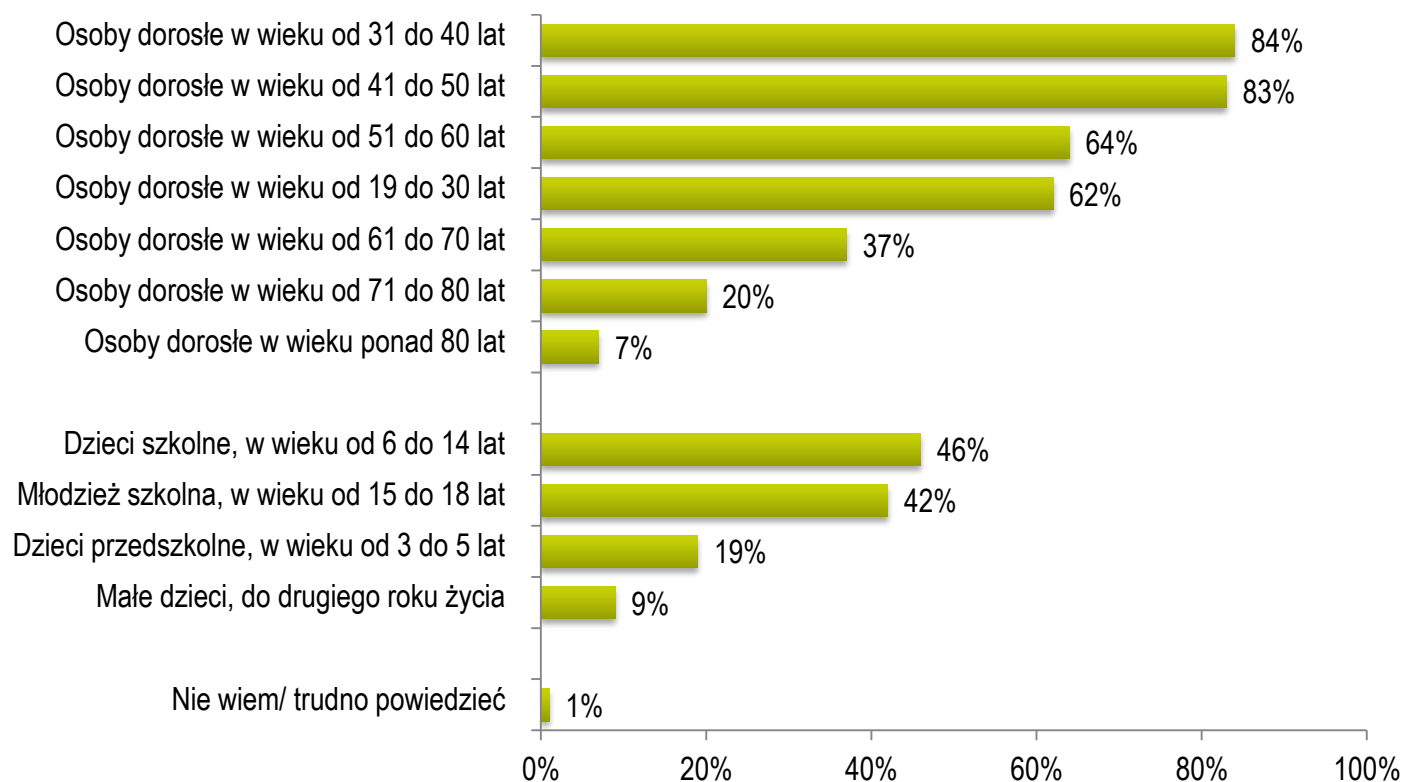
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie jednowyborowe

W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów interdyscyplinarnych wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją się zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku, były najczęściej osoby w wieku od 31 do 50 lat (31-40 lat – 84% wskazań, 41-50 lat – 83% wskazań), a także, choć rzadziej, osoby w wieku od 19 do 30 lat (62% wskazań) i w wieku od 51 do 60 lat (64%). Rzadziej wskazywano osoby starsze: w wieku ponad 61 lat, przy czym najwyższy odsetek dotyczył wśród nich osób w wieku od 61 do 70 lat (37%). W przypadku dzieci i młodzieży najczęściej wskazywano osoby w wieku szkolnym: od 6 do 14 lat (46%) i od 15 do 18 lat (42%); rzadziej dzieci przedszkolne w wieku od 3 do 5 lat (19%) i najmłodsze do 2 roku życia (9%).

Wykres 17. Wiek ofiar przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

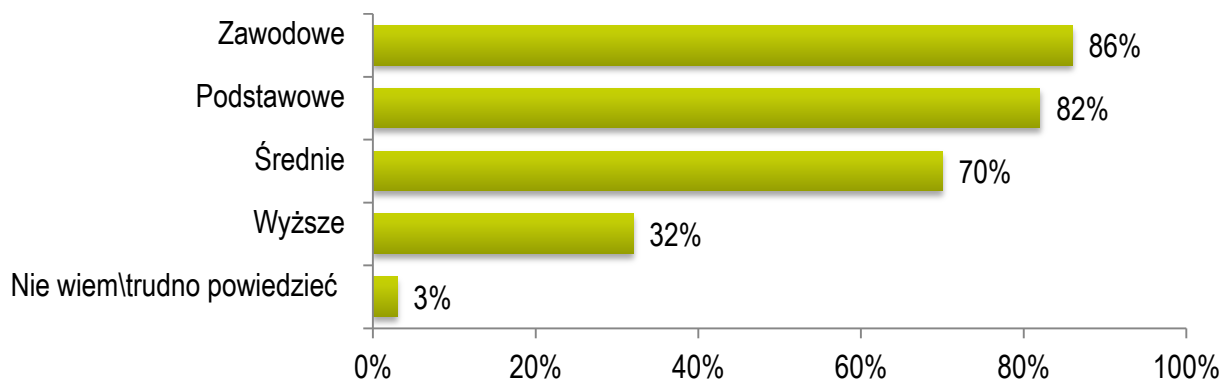
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej były osoby z wykształceniem zawodowym (86% wskazań) i podstawowym (82%), a także osoby z wykształceniem średnim (70%). Rzadziej wskazywano osoby z wykształceniem wyższym (32%).

Wykres 18. Wykształcenie ofiar przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

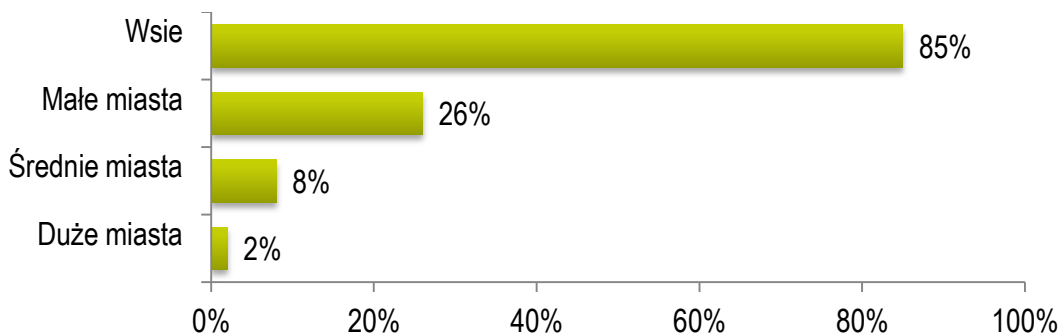
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej były osoby mieszkające na wsi (85%), a rzadziej osoby mieszkające w miastach – małych (26%), średnich (8%) i dużych (2%). Struktura ta związana jest w głównej mierze ze strukturą próby badanych zespołów ze względu na typ gminy, w której funkcjonują.

Wykres 19. Miejsce zamieszkania ofiar przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

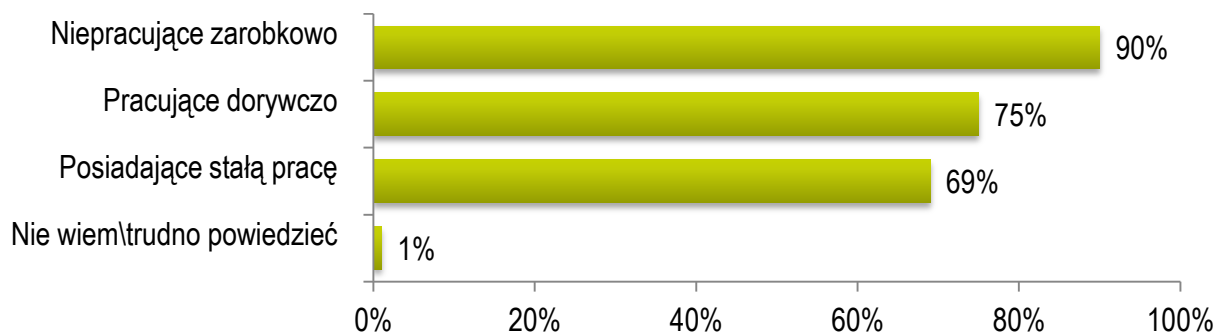
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie, których sytuacją zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej były osoby niepracujące zarobkowo (90%), a nieco rzadziej także osoby pracujące – dorywczo (75%) lub stale (69%).

Wykres 20. Sytuacja zawodowa ofiar przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

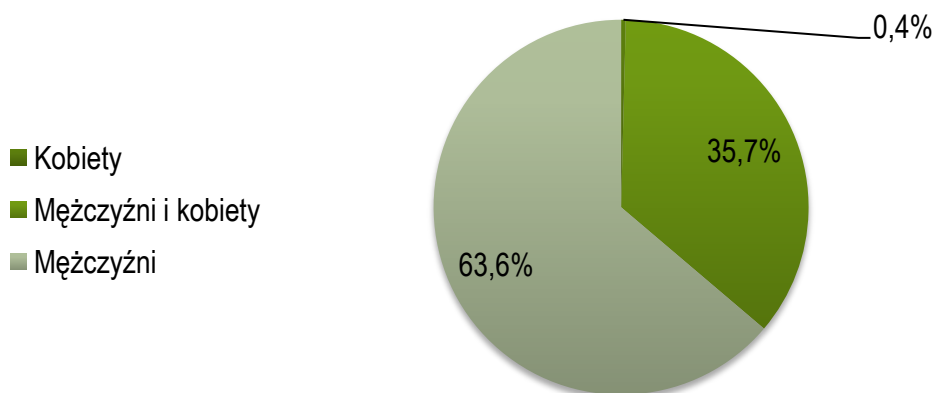
3.4.2 CHARAKTERYSTYKA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

W niniejszej części omówione zostały charakterystyki osób stosujących przemoc w rodzinie pod względem ich cech społeczno-demograficznych. Pytania zadane respondentom dotyczyły ogółu osób stosujących przemoc w rodzinie, których przypadkami zajmował się ich zespół interdyscyplinarny i grupy robocze w 2012 roku w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Zapytano respondentów, jakiej płci były osoby stosujące przemoc w rodzinie, których przypadkami zajmował się ich zespół interdyscyplinarny i grupy robocze w ramach procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku. W przypadku 63% badanych zespołów interdyscyplinarnych osobami tymi byli wyłącznie mężczyźni, a w przypadku 0,4% - wyłącznie kobiety. W pozostałych (35,7%) badanych zespołach wskazano, że wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, których przypadkami zajmował się zespół i grupy robocze w omawianym okresie w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty”, byli zarówno mężczyźni, jak i kobiety.

Wykres 21. Płeć sprawców przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

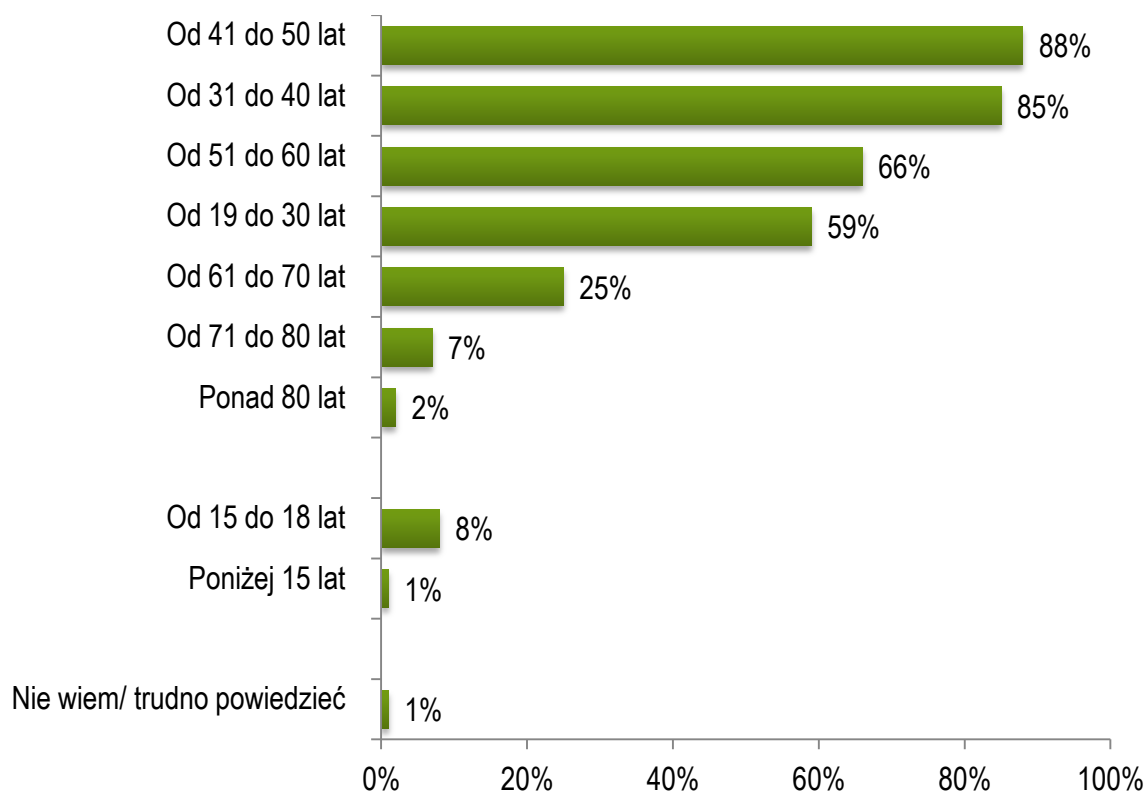
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie jednowyborowe

W przypadku zdecydowanej większości badanych zespołów interdyscyplinarnych wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, którymi zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku, były najczęściej osoby w wieku od 31 do 50 lat (31-40 lat – 85% wskazań, 41-50 lat – 88% wskazań), a także, choć rzadziej, osoby w wieku od 19 do 30 lat (59% wskazań) i w wieku od 51 do 60 lat (66%). Rzadziej wskazywano osoby starsze: w wieku od 61 lat wzwyż, przy czym najwyższy odsetek dotyczył osób w wieku od 61 do 70 lat (25%).

Wykres 22. Wiek sprawców przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

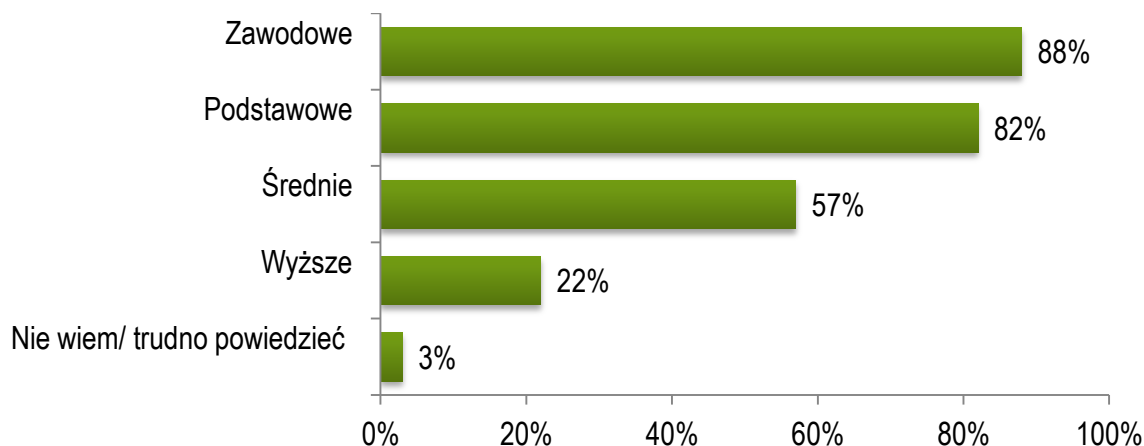
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, którymi zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej były osoby z wykształceniem zawodowym (88% wskazań) i podstawowym (82%), a także osoby z wykształceniem średnim (57%). Rzadziej wskazywano osoby z wykształceniem wyższym (22%).

Wykres 23. Wykształcenie sprawców przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

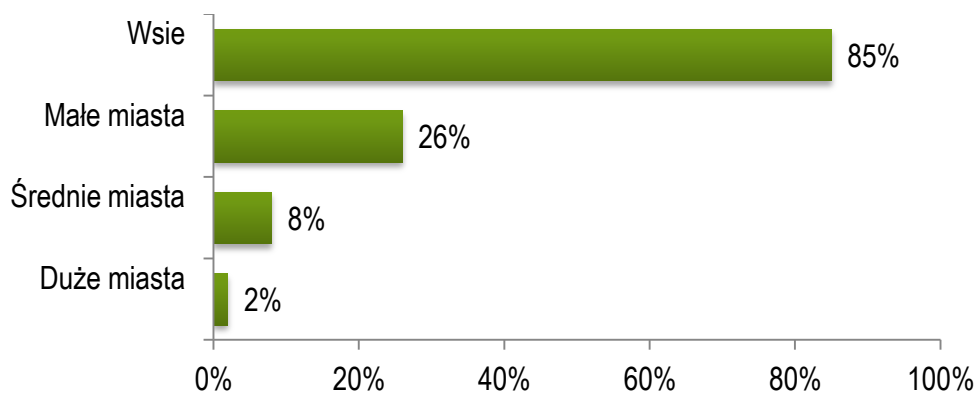
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, którymi zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej były osoby mieszkające na wsi (85%), a rzadziej osoby mieszkające w miastach – małych (26%), średnich (8%) i dużych (2%). Struktura ta związana jest w głównej mierze ze strukturą próby badanych zespołów ze względu na typ gminy, w której funkcjonują. Jest też taka sama jak analogiczna struktura, którą omówiono w przypadku ofiar przemocy w rodzinie.

Wykres 24. Miejsce zamieszkania sprawców przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

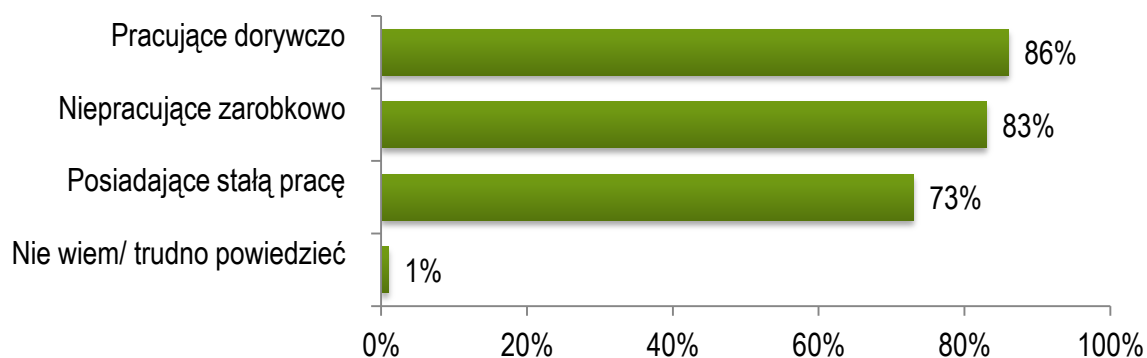
N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

Wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, którymi zajmowały się w ramach realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2012 roku badane zespoły interdyscyplinarne, najczęściej były osoby pracujące dorywczo (86%) lub w ogóle niepracujące zarobkowo (83%), jednak niewiele rzadziej także osoby ze stałą pracą (73%).

Wykres 25. Sytuacja zawodowa sprawców przemocy w rodzinie objętych w badanych zespołach interdyscyplinarnych procedurą „Niebieskie Karty” w 2012 r.

N= 1592, zespoły realizujące w 2012 r. procedurę „Niebieskie Karty”, pytanie wielowyborowe

3.5 OCENA FUNKCJONOWANIA BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

3.5.1 MOCNE I SŁABE STRONY BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH

Wśród najmocniejszych stron zespołu interdyscyplinarnego badani najczęściej wskazywali fakt, iż skład zespołu stanowią członkowie różnych instytucji (61%). Niecała połowa (45%) respondentów jako mocną stronę zespołu wskazała sprawną komunikację i przepływ informacji między członkami, a podobne odsetki respondentów – skoordynowanie działań oraz ustalone cele i zasady pracy (44%), a także kompetencje, wiedzę i doświadczenie członków zespołu (43%).

Wykres 26. Najmocniejsze strony zespołu interdyscyplinarnego

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, możliwość zaznaczenia max. 4 odpowiedzi

Wśród najsłabszych stron zespołu interdyscyplinarnego badani najczęściej wskazywali fakt, iż w składzie zespołu brakuje przedstawicieli niektórych instytucji (32%) oraz iż członkowie zespołu nie zajmują decyzyjnych stanowisk w swoich instytucjach (30%). Podobnie, co ma ze sobą związek, jedna czwarta (24%) respondentów jako najsłabszą stronę zespołu wskazała brak poparcia kierownictwa instytucji, których przedstawiciele wchodzi w skład zespołu. Jedna piąta (20%) respondentów wskazała na niewystarczające kompetencje, wiedzę i doświadczenie członków zespołu.

W analizie odsetków wskazywanych odpowiedzi dotyczących słabych stron zespołu interdyscyplinarnego, zwraca uwagę fakt, że są one stosunkowo niskie.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż poparcie i wsparcie kierownictwa służb i instytucji ma znaczenie zarówno dla reprezentacji przedstawicieli służb i instytucji w składzie zespołu i grupy roboczej (oddelegowuje członków), dla ich dyspozycyjności i dostępności w ramach prac zespołu i grupy roboczej (w razie konkurencyjności obowiązków decyduje i priorytetyzuje zadania swojego pracownika), a także w kwestii wynagrodzeń.

Wykres 27. Najsłabsze strony zespołu interdyscyplinarnego

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, możliwość zaznaczenia max. 4 odpowiedzi

3.5.2 TRUDNOŚCI BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH W REALIZACJI NAŁOŻONYCH NA NIE ZADAŃ

Największymi trudnościami, jakie napotykają zespoły interdyscyplinarne w trakcie realizacji nałożonych na nie zadań i obowiązków, okazały się w świetle wyników badania te związane z godzeniem obowiązków i ograniczeń czasowych (spotkania wymagają pogodzenia obowiązków i ograniczeń czasowych wielu osób – 75%) oraz ograniczenia budżetowe (51%) i braki w zasobach po stronie instytucji zaangażowanych do pracy w zespole (47%). Wskazywano także, choć rzadziej, brak instrumentów do egzekwowania podjętych wspólnie decyzji (41%) i utrudnienia biurokratyczne (34%). Jak wskazują wypowiedzi uczestników badania IDEABLOG ze względu na obciążenie członków obowiązkami i w związku z trudnościami w godzeniu obowiązków utrudnieniem jest także prowadzenie obszernej, rozbudowanej i szczegółowej dokumentacji w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych. Obejmuje ona formularze, wezwania, protokoły, notatki, pisma itd. Co prawda, jak przyznają badani, dokumentacja porządkuje i ułatwia realizację założonych planów, jednak wydaje się w ich oczach nadmierna i zbyt czasochłonna, szczególnie w porównaniu do ograniczonych możliwości, jakimi dysponuje zespół interdyscyplinarny.

Jedna piąta badanych wskazywała także brak zaangażowania lub nierówne zaangażowanie członków w prace zespołu (21%), brak możliwości skorzystania z superwizji (21%) oraz brak profesjonalnego przygotowania członków do pracy w zespole, brak szkoleń (19%).

Wykres 28. Największe trudności przy realizacji zadań nałożonych na zespół interdyscyplinarny/ grupę roboczą

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, możliwość zaznaczenia max. 4 odpowiedzi

3.5.3 KORZYŚCI PRACY INTERDYSCYPLINARNEJ Z PERSPEKTYWY BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH

Wśród kluczowych korzyści pracy interdyscyplinarnej wskazane zostały przede wszystkim: kompleksowe, wieloaspektowe udzielanie pomocy rodzinie dotkniętej przemocą w rodzinie (47%) oraz wzajemne uczenie się, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem w zespole (46%), a także lepsza koordynacja pracy służb i instytucji (38%). Jedna trzecia badanych wskazała również na zwiększenie skuteczności działań pomocowych dla ofiar przemocy w rodzinie (32%) oraz bezpośrednią komunikację i szybki przepływ informacji (32%). Dla jednej czwartej respondentów korzyścią są także wzajemne wsparcie pomiędzy pracownikami służb i instytucji (28%), zwiększenie bezpieczeństwa osób poszkodowanych (24%) oraz zwiększanie motywacji osób stosujących przemoc w rodzinie do zmiany swoich zachowań (23%). Dla jednej piątej badanych natomiast: rozpowszechnienie wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie (21%), poznanie się i nawiązanie kontaktów między przedstawicielami instytucji pomocowych (20%), przyspieszenie realizacji działań pomocowych i interwencyjnych (19%).

Wykres 29. Najważniejsze korzyści pracy interdyscyplinarnej

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, możliwość zaznaczenia max. 4 odpowiedzi

Według uczestników badania IDEABLOG najważniejszymi korzyściami wynikającymi z pracy interdyscyplinarnej są: integracja służb – zgranie się, wzajemne poznanie – także swoich kompetencji, wzajemne motywowanie do działania, wzajemne wsparcie profesjonalistów, wymiana - przepływ informacji, skoordynowane działania – dzięki czemu nie dublują się i nie wykluczają, a w efekcie

podniesiona skuteczność i efektywność działań oznacza lepsze wykorzystywanie zasobów lokalnych, a dzięki temu kompleksową i spójną pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływania wobec sprawcy przemocy w rodzinie mające na celu ustanie przemocy w rodzinie.

“(...) praca zespołowa rodzi zobowiązania i koryguje błędy.”

3.5.4 SAMOOCENA SKUTECZNOŚCI DZIAŁANIA BADANYCH ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH

Zdecydowana większość (90%) badanych oceniła podejmowane przez swój zespół interdyscyplinarny działania pomocowe dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie jako skuteczne (zdecydowanie skuteczne – 7,9%, raczej skuteczne – 81,5%), a zdecydowana mniejszość (8%) – jako nieskuteczne (zdecydowanie nieskuteczne – 7,9%, raczej nieskuteczne – 0,4%).

Tabela 25.

<u>Ocena skuteczności pomocy świadczonej w ramach funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie</u>	% N	<u>Ocena skuteczności działań realizowanych w ramach funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie</u>	% N
Skuteczna	90%	Skuteczne	60%
Nieskuteczna	8%	Nieskuteczne	37%
Nie wiem/ trudno powiedzieć	2%	Nie wiem/ trudno powiedzieć	3%

N=1666, zespoły interdyscyplinarne

Mniej skuteczne w ocenie badanych okazują się być oddziaływania zespołu interdyscyplinarnego i grupy roboczej wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Ponad połowa (60%) badanych oceniła prowadzone przez swój zespół interdyscyplinarny oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie jako skuteczne (zdecydowanie skuteczne – 3%, raczej skuteczne – 56,8%), podczas gdy ponad jedna trzecia (37%) z nich - jako nieskuteczne (zdecydowanie nieskuteczne – 34,6%, raczej nieskuteczne – 2,8%).

Opinie te wskazują przede wszystkim na trudności w pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie, co potwierdzają opinie uczestników badania IDEABLOG. Przykładem na to mogą być: częste niestawiennictwo sprawców przemocy w rodzinie na posiedzeniach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej mimo wezwań czy niewystarczająca dostępność programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, co udaremnia motywowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w nich lub deprecjonuje decyzje Sądu nakładające na osobę stosującą przemoc w rodzinie obowiązek udziału w takim programie.

„W małym stopniu sprawdza się wzywanie sprawcy do GR [grupy roboczej]. U nas rozmowa odbywa się na komisariacie, przez co ¼ reaguje na wezwanie, ale z rozmowy niewiele wynika. Najczęstszy scenariusz rozmowy: wszystkiemu zaprzeczają, deklaratywnie zgadzają się na ustalenia, apotem ich nie realizują.”

„Najważniejsza sprawa: programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców, nie można ich uruchomić, bo brak środków finansowych lub chęci, z informacji PCPR dowiedziałem się, że dla 4 osób starosta nie da środków i nie zgodzi się na uruchomienie programu, ręce opadają. Ustawa daje zapisy, możliwości, których nie można realizować i sprawcy się śmieją, że taki zespół, a nie można nic egzekwować.”

Zdaniem uczestników badania IDEABLOG możliwości oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie są ograniczone. Wynika to między innymi z faktu, że jednymi z niewielu skutecznych środków mobilizująco-dyscyplinujących wobec sprawców przemocy w rodzinie są środki przymusu wynikające z prowadzonych czynności prawnych, nakładane na sprawców przemocy w rodzinie przez Sąd. Jednocześnie respondenci uważają, że nie są one wystarczająco wykorzystywane. Z jednej strony problem stanowią przeciągające się, długotrwałe procesy sądowe, które odwołują zastosowanie nałożonych sądownie na sprawcę przemocy w rodzinie obowiązków, z drugiej strony – sędziowie nie sięgają po dostępne środki prawne wystarczająco często. Stąd tak ważna wydaje się współpraca z kuratorami sądowymi w ramach prac zespołu interdyscyplinarnego, którzy są głównym źródłem informacji dla sędziów o postępowaniu sprawcy przemocy w rodzinie i którzy dysponują instrumentami pozwalającymi wnioskować o zastosowanie środków prawnych, a także upowszechnienie wiedzy sędziów na temat dostępnych środków oddziaływania oraz ich skuteczności.

3.6 OPINIE UCZESTNICZĄCYCH W BADANIU PRZEDSTAWICIELI ZESPOŁÓW INTERDYSCYPLINARNYCH DOTYCZĄCE SKUTECZNEGO PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

W opinii przedstawicieli badanych zespołów interdyscyplinarnych zdecydowanie najbardziej skutecznymi sposobami przeciwdziałania przemocy w rodzinie spośród wymienionych są: współpraca różnych instytucji w ramach zespołów interdyscyplinarnych, w tym Policji, ośrodków pomocy społecznej, ochrony zdrowia, placówek oświatowych, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, stowarzyszeń i fundacji (93% wskazań jako „skuteczne”) oraz możliwość zgłoszenia na Policji lub w prokuraturze przypadków stosowania przemocy w rodzinie przez każdego (89%). W następnej kolejności najczęściej wskazywano jako skuteczne: dostępność bezpłatnego poradnictwa psychologicznego dla rodzin w zakresie rozwiązywania konfliktów, które w nich się pojawiają (81%), orzekanie dozoru kuratora sądowego dla osób stosujących przemoc w rodzinie (80%), realizacja procedury „Niebieskie Karty” wobec osób stosujących przemoc w rodzinie (79%), zaostrzenie przepisów karnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie (79%), kampanie społeczne i akcje informujące, jak zapobiegać przemocy w rodzinie i jak sobie radzić w przypadku jej wystąpienia (78%) oraz kara pozbawienia wolności dla osób stosujących przemoc w rodzinie (77%).

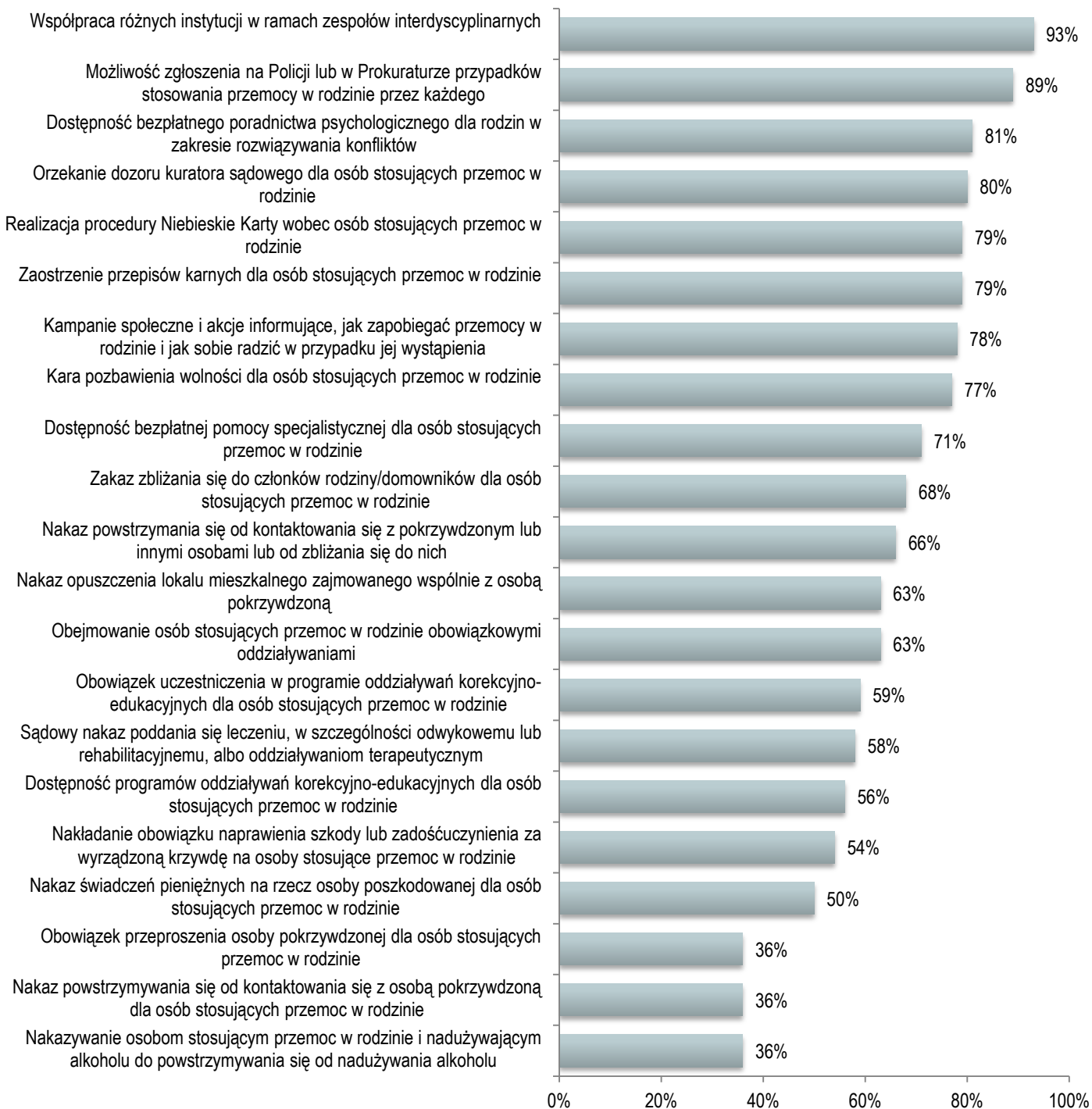
Natomiast szczególnie nieskutecznymi sposobami przeciwdziałania przemocy w rodzinie okazują się w opinii badanych – sądowe nakazywanie osobom stosującym przemoc w rodzinie i nadużywającym alkoholu do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu (63% wskazań jako „nieskuteczne”), sądownie nałożony obowiązek przeproszenia osoby pokrzywdzonej dla osób stosujących przemoc w rodzinie (61%) w ramach obowiązków, które sprawca przemocy w rodzinie musi wykonać w okresie próby (np. przy warunkowym umorzeniu postępowania bądź warunkowym zawieszeniu wykonania kary) oraz sądowy nakaz powstrzymywania się od kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną dla osób stosujących przemoc w rodzinie (61%).

Ze względu na rolę kuratora sądowego, który pełni rolę swego rodzaju informatora dla Sądu o postępowaniu osoby dozorowanej, orzekanie dozoru kuratora sądowego dla osób stosujących przemoc w rodzinie oznacza zwiększenie możliwości oddziaływania na te osoby poprzez zastosowanie środków prawnych lub świadomość ryzyka zastosowania kolejnych, np. kary pozbawienia wolności w razie niewywiązywania się z nałożonych na sprawcę przemocy w rodzinie obowiązków. Popieranie zaostrzenie przepisów karnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

wydarze się spójne z oczekiwaniem częstszego stosowania i egzekwowania dostępnych środków prawnych oddziałujących na osoby stosujące przemoc w rodzinie, tj. zakaz zbliżania się do członków rodziny/ domowników, nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonymi, obowiązek uczestnictwa w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych czy nakaz poddania się leczeniu, np. odwykowemu. Tym, co wyróżnia te typy działań od pozostałych, jest ich wymierność. Większe są możliwości ich egzekwowania, co jest szczególnie ważne w związku z koniecznością stosunkowo szybkiego i konsekwentnego oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie. Jednocześnie kluczowe jest według badanych także oddziaływanie specjalistyczne na sprawców przemocy w rodzinie. Same działania o charakterze restrykcyjnym wydają się być niewystarczające.

Wykres 30. Ocena skuteczności sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, odpowiedzi „To zdecydowanie skuteczne” oraz „To raczej skuteczne”

Wykres 31. Ocena nieskuteczności sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie

N=1666, zespoły interdyscyplinarne, odpowiedzi „To zdecydowanie nieskuteczne” oraz „To raczej nieskuteczne”

